

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Vztahy italské minority s majoritou na území Chorvatska a
Slovinska**

Monika JELÍNKOVÁ

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Jelínková

Hospodářská politika a správa
Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vztahy italské minority s majoritou na území Chorvatska a Slovinska

Název anglicky

Relations of the Italian minority with the majority in the territory of Croatia and Slovenia

Cíle práce

Cílem této práce je zaměřit se na italskou menšinu a pokusit se analyzovat její vztahy s majoritou, konkrétně na území států Chorvatska a Slovinska. Mezi těmito státy bude následně snaha najít nějaké odlišnosti, co se vztahů minority s majoritou týče.

Z těchto vytyčených cílů plynou následující výzkumné otázky:

1. Jak jsou z pohledu italské minority vnímány vzájemné vztahy s chorvatskou a slovinskou majoritou?
2. Jaká jsou práva italské menšiny na území Chorvatska a Slovinska?
3. Jak Chorvaté a Slovinci vnímají členy italské menšiny ve svých zemích?
4. Jsou Italové jakožto minoritní obyvatelstvo spokojeni na území Chorvatska a Slovinska?
5. Jsou nějaké odlišnosti v názorech italské minority na vztahy s chorvatskou a slovinskou majoritou?

Metodika

Bakalářská práce vychází z terénního výzkumu, který probíhal v září v roce 2017 a také v září roku 2018. Data využitá v této práci byly získány díky navštívení oblastí, kde italská menšina žije nejvíce. Budou využity především kvalitativní data společně se statistickými a historickými údaji. Terénní výzkum byl následně rozšířen o polostrukturované rozhovory s respondenty a o dotazníky, které byly zaslány mezi členy minorit.

Doporučený rozsah práce

cca 50 stran

Klíčová slova

Chorvatsko, Slovinsko, minorita, majorita, vztahy, spokojenost, právo

Doporučené zdroje informací

An Initial Report on the Publishing Activities of the Italian Minority Communities in Croatia and the Istria and Dalmatian Diaspora Communities in Italy – Slavic & East European information resources: SEEIR. Binghamton, NY: Haworth, 2000-. ISSN 1522-888Ž.

ERIKSEN, T. H. *Etnicita a nacionalismus : antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-053-7.

GELLNER, E. A. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2003. ISBN 80-7325-023-3.

HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody : příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-010-0.

ŠATAVA, L. *Jazyk a identita etnických menšin : možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-86429-83-0.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 31. 1. 2019

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 02. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „**Vztahy italské minority s majoritou na území Chorvatska a Slovinska**“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 9. 3. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D., prof. h. c. za jeho pomoc, rady, vedení mé bakalářské práce, a také za možnost zúčastnit se projektu Pestrá Evropa. Dále bych také chtěla poděkovat všem respondentům, kteří byli ochotni mi poskytnout informace a odpovědět na otázky týkající se tématu mé bakalářské práce.

Vztahy italské minority s majoritou na území Chorvatska a Slovinska

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá italskou menšinou nacházející se především v přímořských oblastech majoritních států Chorvatska a Slovinska. Zaměřuje se zejména na vztahy italské minority s chorvatskou a slovinskou majoritou a spokojenost Italů v těchto státech. Dále je také pozorováno, zda právo této menšiny, zakotvené v zákonech, skutečně odpovídá reálné situaci. Stěžejním zdrojem informací byly dva terénní výzkumy v obou majoritních státech, dále pak také rozhovory s italskými respondenty. V práci jsou v teoretické části definovány důležité pojmy týkající se tématu, jako například etnicita, menšina, majorita či národ. Praktická část pak přibližuje historický přehled událostí na území dnešního Chorvatska a Slovinska, který vysvětluje výskyt menšiny a její propojenost s majoritními státy. Dále je pak věnována samotná kapitola jak Chorvatsku, tak i Slovinsku, kde jsou nejdříve uvedeny statistické údaje, následně pak základní informace o italské menšině a největší pozornost je věnována výzkumným otázkám právě ohledně vztahů, spokojenosti a práva.

Klíčová slova: Chorvatsko, Slovinsko, minorita, majorita, vztahy, spokojenost, právo

Relations of the Italian minority with the majority in the territory of Croatia and Slovenia

Summary

This bachelor thesis deals with the Italian minority located primarily in the seaside areas of the majority states of Croatia and Slovenia. It focuses mainly on the relations of the Italian minority with the Croatian and Slovenian majority and the satisfaction of Italians in these states. It is also observed whether the rights of this minority enshrined in the law really corresponds to the real situation. The main source of information were two field research in both majority states, as well as interviews with Italian respondents. At first, the theoretical part defines important terms related to the topic, such as ethnicity, minority, majority or nation. The practical part then describes the historical overview of events in the territory of current Croatia and Slovenia, which explains the occurrence of the minority and its connection with the majority states. There is also the chapter devoted to both Croatia and Slovenia, where statistics are presented, then basic information about the Italian minority and the most attention is paid to research questions about relations, satisfaction and law.

Keywords: Croatia, Slovenia, minority, majority, relationships, satisfaction, law

Obsah

1. ÚVOD	10
2. CÍL PRÁCE	11
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	12
4. METODOLOGIE	17
4.1. Místa zvolená pro terénní výzkumy	18
4.1.1. Výzkum v Chorvatsku	20
4.1.2. Výzkum ve Slovinsku	21
4.1.3. Pozitiva a negativa obou výzkumů	22
4.2. Tabulka respondentů	23
5. TEORETICKÁ ČÁST	24
5.1. Etnicita	24
5.2. Národ	25
5.3. Minorita a majorita	27
5.3.1. Minorita	27
5.3.2. Majorita	30
5.3.3. Vztahy minority s majoritou	31
5.4. Postavení minorit v rámci majoritních států	33
5.5. Životní spokojenost menšin na majoritním území	34
5.5.1. Spokojenost	34
5.5.2. Metody zjištění míry spokojenosti	35
6. VLASTNÍ ČÁST PRÁCE	37
6.1. Historické pozadí majoritních států	37
6.1.1. Nejstarší dochované zmínky o území	37
6.1.2. Období od 12. století	39
6.1.3. Průběh 20. století	40
6.1.4. Samostatnost majoritních států	43

6.2.	Chorvatská republika a Italové	43
6.2.1.	Vztahy italské menšiny s chorvatskou majoritou	46
6.2.2.	Spokojenost Italů v Chorvatsku	49
6.2.3.	Práva italské minority v Chorvatsku	54
6.3.	Slovinská republika a Italové	56
6.3.1.	Vztahy italské menšiny se slovinskou majoritou	59
6.3.2.	Spokojenost Italů ve Slovinsku	61
6.3.3.	Práva italské minority ve Slovinsku	65
6.4.	Srovnání italské menšiny na území Chorvatska a Slovinska	67
6.4.1.	Odlišnosti v Chorvatsku	67
6.4.2.	Odlišnosti ve Slovinsku	67
6.4.3.	V čem se oba majoritní státy shodují	68
7.	DISKUSE A ZÁVĚR	69
8.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	72
8.1.	Seznam literatury	72
8.2.	Akademické práce	74
8.3.	Internetové zdroje	74
8.4.	Seznam obrázků	75
8.5.	Seznam tabulek	76

1. Úvod

Zkoumání menšin se v dnešní době může zdát polemizující, ovšem zamyslí-li se člověk nad daným tématem o něco více, uvědomí si, že současná doba, kdy se svět stále více globalizuje a spojuje v jednu velkou společnost, je pro menšinová etnika mnohdy nebezpečná. Na základě aktuální integrace totiž zanikají menšinové jazyky a dialekty, rovněž jako mohou zanikat i samotná etnika a kmeny, jelikož se na základě majority asimilují, lépe řečeno stále více se přizpůsobují většině, až ztrácí prvky své jedinečné kultury a s majoritou se úplně ztotožní. Na základě toho je důležité věnovat pozornost i jiným kulturám, než je naše vlastní a snažit se si zachovávat svá kulturní specifika, díky kterým jsme nejen my, ale i jiná etnika, výjimeční.

Na druhou stranu je v současné době, kdy je společnost stále více multikulturní, patrné, jak mohou v některých případech naprosto odlišní lidé sdílet něco společného. Odlišnost od ostatních může být totiž také jedna z cest, jak „ty druhé“ i sebe začít chápat. Soužití několika různých etnik na jednom území ve většině případů vede k mísení tradic a zvyků, což může být v řadě situací přínosem.

Tato bakalářská práce se zabývá italskou menšinou na území Chorvatska a Slovinska, zkoumá, jaké má tato menšina s majoritními státy vztahy, jak se jí na území těchto zemí žije, jaká zde má práva a zda jsou reálně dodržována.

Jako první je v práci zmíněn její cíl společně s výzkumnými otázkami, o kterých celá práce pojednává. Následuje kapitola literární rešerše, která poukazuje na publikace týkající se zkoumaného tématu, kterým se již dříve zabývali jiní autoři. Rozebírána jsou témata vztahů minorit s majoritami, spokojenosti minority na určitém území, a také menšinových práv. Část zmiňující metodologii popisuje, jakým způsobem byl výzkum prováděn, dále pak metody a techniky, díky kterým byly získány potřebné informace pro zpracování samotného výzkumu. Teoretická část bakalářské práce čtenáře seznamuje s hlavními pojmy, které se týkají tématu. Jsou zmíněny pouze vybrané definice, jelikož je jich nespočet a každý z autorů na danou problematiku nahlíží z jiného pohledu.

Ve vlastní části práce jsou rozebírány výzkumné otázky, na které je zde dána odpověď, vycházející ze samotných výsledků výzkumu. V této části je také popsán historický přehled na území majoritních států, který s výskytem menšiny v těchto místech úzce souvisí.

2. Cíl práce

Na základě terénních výzkumů a sekundárních zdrojů relevantní literatury je hlavním cílem práce odpovědět na předem stanovené výzkumné otázky. Tyto otázky se zaměřují na italskou menšinu, konkrétně je snaha prostřednictvím nich zjistit, jaké jsou její vztahy s majoritou na území států Chorvatska a Slovinska. Mezi těmito státy bude následně snaha najít nějaké odlišnosti, co se vztahů minority s majoritou týče.

Z těchto vytyčených cílů plynou následující výzkumné otázky:

1. Jak jsou z pohledu italské minority vnímány vzájemné vztahy s chorvatskou a slovinskou majoritou?
2. Jsou Italové jakožto minoritní obyvatelstvo spokojeni na území Chorvatska a Slovinska? (školství, média, jazyk, kultura)
3. Jaká jsou práva italské menšiny na území Chorvatska a Slovinska?
4. Jsou nějaké odlišnosti v názorech italské minority, která žije v Chorvatsku, a která naopak ve Slovinsku?

3. Literární rešerše

Vztahy minorit s majoritami se zabývá autor **Ján Jesenský** ve svém článku *Príspevek k rozvoji teorie integrace zdravotně postižených*, ve kterém uvádí, že hlavním pilířem veškerých vztahů je buďto tolerance, spojená se solidaritou a respektováním lidských práv, nebo naopak intolerance, která vede k negativnímu vycházení menšinových občanů s většinovými.¹

Vztahy italské minority s majoritou se snaží popsat také článek *Some typological features of the "minority" literature: the case of the Slovenian and Italian minorities* neboli *Některé typologické rysy minoritní literatury: případ slovinských a italských minorit*, jehož autorkou je **Jadranka Cergol**, ve kterém je možné se dozvědět fakt, že jedním z nejdůležitějších prvků menšinové komunity na území majoritních států je historická paměť. Ne vždy zažívalo minoritní obyvatelstvo na určitém území dobré chvíle, což se může projevit i na vztazích s majoritními občany. Článek jako příklad u italské menšiny v Chorvatsku uvádí situaci po druhé světové válce, kdy se k moci dostali komunisté. Podle průzkumu je ale viditelné, že se již negativní vzpomínky na tohle období vytrácejí a vztahy se stále zlepšují.²

Právem týkajícím se používání obvyklých názvů obcí, měst, ulic a podobně se zabývá článek *Úprava dvojjazyčných topografických označení v Jižním Tyrolsku* z knihy *Acta Universitatis Carolinae*, od autora **Heralda Christiana Scheua**, který tohle právo řadí mezi práva národnostních menšin a klade na něj velký důraz, jelikož je tato norma základem pro ochranu minoritního jazyka.³

O právech italské minority na území Chorvatska a Slovinska pojednává kapitola *An initial Report on the Publishing Activities of the Italian Minority Communities in Croatia and the Istrian and Dalmatian Diasporic Communities in Italy* neboli *Počáteční zpráva o publikačních činnostech italských menšinových komunit v Chorvatsku a istrijských dalmatských diasporických komunitách* z knihy **Slavic & East European Information Resources**, která zmiňuje, že je v dnešní době oblast Istrie a Dalmácie součástí Chorvatské

¹ JESENSKÝ, J. Príspevek k rozvoji teorie integrace zdravotně postižených. *Speciální pedagogika*, 1996, roč. 6, č. 3, s. 2-17.

² CERGOL, Jadranka. Some typological features of the "minority" literature: the case of the Slovenian and Italian minorities. *L'ANALISI LINGUISTICA E LETTERARIA*. 2016. s. 31-76.

³ SCHEU, Harald Christian. Úprava Dvojjazyčných Topografických Označení v Jižním Tyrolsku. *Acta universitatis Carolinae*. 2015. s. 125-134.

republiky, ve které je italská menšina chráněna menšinovým statutem, který definuje chorvatská Ústava. Díky tomuto právu může italská menšina v Chorvatsku například spravovat své vlastní vydavatelství, ve kterém vydává italské učence, beletrie, současnou literaturu nebo například akademické časopisy.⁴

Právy menšin na území Slovinska se zabývá rigorózní práce **Dalibora Popelky**, kde je zmíněno, že je ve Slovinsku původním, tedy autochtonním menšinám, mezi které se řadí právě italská a maďarská, přiznávána značná právní ochrana, jež vyplývá jak z mezinárodních dohod, tak i ze samotné Ústavy Slovinské republiky. Práce také zmiňuje, že se ve Slovinsku nachází Úřad vlády pro národnosti a Úřad vlády pro otázky menšin Výkonné rady Lidového shromáždění Lidové republiky Slovinsko, který byl uzákoněn roku 1959. Tyto úřady mají na starost uskutečňování ústavních a právních nařízení, která se týkají práv italské a maďarské menšiny žijící na území Slovinska. Následně je jeho úkolem i sledování praktických dopadů těchto předpisů. Mezi důležité úkoly úřadu spadá financování organizací autochtonních menšin, kde Slovinsko dokonce spolu s Chorvatskem spolufinancuje kulturní organizace, televizní i rozhlasové programy a podobně. Italské obyvatelstvo Slovinska, které se vyskytuje především na pobřeží, má tak díky Ústavě možnost vzdělávat se v italských školách ve svém jazyce, ale i komunikovat s veřejnými orgány jako například s policií, lékaři apod. svým rodným jazykem, tedy italštinou.⁵

Vznikem ochrany národnostních menšin se zabývá autorka **Martina Svatková** ve své bakalářské práci, ve které vysvětluje situaci po první světové válce, kdy se rozpadla tři impéria, Rakousko-Uhersko, Rusko a Osmanská říše. Roztříštění těchto císařství mělo za následek vznik velkého množství nových států, a to hlavně v oblasti střední a východní Evropy, kde se náhle ocitly miliony osob v pozici menšinových příslušníků, což mělo za následek právě vznik ochrany v rámci Společenství národů.⁶

Vztahy majority k italské menšině přibližuje článek *Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991* neboli *Přeshraniční spolupráce mezi Slovinskem a Chorvatskem v Istrii po roce 1991* od **Primože Pipana**, ve kterém autor

⁴ DEYRUP, Marta Meštrović. An initial Report on the Publishing Activities of the Italian Minority Communities in Croatia and the Istrian and Dalmatian Diasporic Communities in Italy. *Slavic & East European Information Resources*. 2015. s. 211-221.

⁵ POPELKA, Dalibor. *Etnické minority ve Slovinsku-demografické a právní aspekty*. Olomouc, 2012. Rigorózní práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 78-99.

⁶ SVÁTKOVÁ, Martina. *Právní postavení menšin v rámci EU*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. s. 18-19.

zmiňuje slovinská města Koper a Piraň jakožto nadprůměrně rozvinuté obce ve Slovinsku. Tato města jsou nejen ekonomicky významná, ale jsou také středisky zaměstnanosti nebo právě centra čistého přílivu migrace, a to jak z Itálie, tak například i z Chorvatska. Článek uvádí, že Slovinci mají s minoritním obyvatelstvem pocházejícím z okolních států tak dobré vztahy, že i někteří občané Chorvatska navštěvovali školy například v Koperu nebo v Lublani, na místo toho, aby studovali v domácí Rijece či Záhřebu. Pipan dále vysvětluje fakt, že aktivity italské menšiny v Istrii byly až do roku 1991 založeny na předpokladu společného federálního státu, což znamenalo, že na italskou minoritu nemělo vliv, že Chorvatsko a Slovinsko byly dva různé státy a menšina se dokázala rozvíjet i bez ohledu na hranice, což vedlo k vývoji menšinových institucí. Chorvaté i Slovinci také italské komunitě na území svých států umožňují rozvíjet svoji identitu, například ve městě Rijeka má italská menšina své národní divadlo (Il dramma Italiano) nebo vydavatelskou společnost Edit, která do oběhu posílá nejen italské školní učebnice, ale i jinou menšinovou literaturu. V dalším chorvatském městě, Rovinji, se pak nachází centrum historického výzkumu (Centro di Ricerche Storiche), které funguje jako dokumentární a výzkumné středisko italské minority. I Slovinsko dává menšině mnoho možností, například v Koperu je od roku 1949 zprovozněn program aradio, kde je možné sledovat italské programy. V obou majoritních státech podle autora neexistují ani žádné větší problémy s dostupností tištěných médií, rozhlasu a televizních stanic pro italskou menšinu.⁷

O vztazích k menšinám na území Chorvatska pojednává rovněž článek *Pojam nacionalnih manjina i njihovo političko predstavlanje: slučaj Hrvatske* neboli *Koncept národnostních menšin a jejich politické zastoupení: případ Chorvatska*, od autora **Milana Mesiće**, který zmiňuje, že svoji ochotu projevit kladné vztahy k minoritám a chránit je ukázalo Chorvatsko nejvíce v roce 1991, kdy vydalo 2 dokumenty o ochraně menšin. Prvním z nich bylo usnesení o ochraně ústavního řádu demokracie a druhým ústavní zákon o etnických a národních právech. Mesić také Chorvatsko označil za jeden z nejvíce kulturně nadnárodních politických států v Evropě, jelikož uznává až 22 národnostních menšin, jako jsou například Albánci, Maďaři, Češi, Poláci, Slovinci nebo právě Italové.⁸

⁷ *Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991*. ACTA GEOGRAPHICA SLOVENICA-GEOGRAFSKI ZBORNIK 2007, 47(2), ISSN 15816613. s. 223-235.

⁸ MESIĆ, MILAN. *Pojam nacionalnih manjina i njihovo političko predstavlanje: slučaj Hrvatske*. *Politička misao*. 2013, 2013(50), s. 107-131.

Informace o tom, jak slovinská majorita pohlíží na italskou menšinu přibližuje článek *Post-communist linguistic problems in the north adriatic area* neboli *Postkomunistické jazykové problémy v oblasti severního Jadranu*, který uvádí, že se v dnešní době berou italské menšiny na území Chorvatska a Slovinska jako dvě oddělené, ovšem dříve, v bývalé Jugoslávii, se pohlíželo na minoritu jakožto na jednu jedinou, která byla na území dnešního Chorvatska zastoupena z 9 % a na území dnešního Slovinska ji představovalo 1 % občanů. Italové byli chráněni tak, jak nejlépe to šlo, ovšem článek zmiňuje, že v současnosti je ve Slovinsku stále větší nárůst nacionalistických hnutí, která vedou k častým požadavkům týkajících se snižování úrovně ochrany italské menšiny, což je ovšem zapříčiněno a odvíjeno také od toho, jak naopak Itálie ve svém státě přistupuje ke slovinské menšině. Itálie se totiž údajně postupem času čím dál méně zapojuje do slovinských akcí ve svém státě a potlačuje výuku slovinštiny u slovinských i italských studentů a žáků.⁹

Spokojeností menšin na území majoritních států se opět zabývá článek *Some typological features of the "minority" literature: the case of the Slovenian and Italian minorities* neboli *Některé typologické rysy minoritní literatury: případ slovinských a italských minorit*, ve kterém je problematika zkoumána na menšinových umělcích, kteří ve svých dílech často zmiňují témata týkající se připojení k vlastní půdě, popisů rodné země a podobně. Pocit příslušnosti je podle autora jedním z hlavních prvků charakterizujících etnickou skupinu. Je ovšem nutno zmínit, že pro menšinovou komunitu není národní stát domovem. Tím by pro ně měl být stát, ve kterém žijí a rozvíjejí své tradice a identitu.¹⁰

Spokojenost života na území Chorvatska zkoumá článek *Life satisfaction in Croatia* neboli *Životní spokojenost v Chorvatsku* od **Leny Malešević Perović**, ve kterém se za hlavní faktory ovlivňující spokojenost podle výpovědí považují zejména ty ekonomické, které subjektivně ovlivňují blahobyt každého jednotlivce žijícího na tomto území.¹¹

Negativními událostmi, které na území Slovinska a Chorvatska italská minorita zažila, se zabývá článek *An initial Report on the Publishing Activities of the Italian Minority Communities in Croatia and the Istrian and Dalmatian Diasporic Communities in Italy* neboli *Počáteční zpráva o publikačních činnostech italských menšinových komunit*

⁹ BREZIGAR, Bojan. Post-communist linguistic problems in the north adriatic area. *Nationalities Papers*. 1999.

¹⁰ CERGOL, Jadranka. Some typological features of the "minority" literature: the case of the Slovenian and Italian minorities. *L'ANALISI LINGUISTICA E LETTERARIA*. 2016. s. 31-76.

¹¹ MALEŠEVIĆ PEROVIĆ, Lena. Life Satisfaction in Croatia. *Croatian Economic Survey*. 2015. s. 45-81.

v *Chorvatsku a istrijských dalmatských diasporických* z knihy **Slavic & East European Information Resources**, kde je uvedeno, že italská menšina zažila negativní chvíle nejen po druhé světové válce za komunismu, ale i během ní, kdy bylo v Istrii v letech 1943-1945 období masakrů, které vyvolaly exodus italského obyvatelstva z území dnešního chorvatského i slovinského státu.¹²

O italské menšině ve vztahu k Chorvatsku a Slovinsku pojednává článek *Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991* neboli *Přeshraniční spolupráce mezi Slovinskem a Chorvatskem v Istrii po roce 1991* od **Primože Pipana**, který uvádí, že změny v politickém systému Chorvatska a Slovinska roku 1991 měly vliv na vnitřní změnu Unie Italů Istrie a Rijeky, která dříve sloužila jakožto zastřešující organizace pro italskou minoritu během jugoslávské éry. Po již zmiňovaných změnách vznikla ovšem v Rijece nová organizace, která podporovala co nejrychlejší začlenění se dvou nově svobodných států, tedy Chorvatska a Slovinska, do evropské struktury. Dále také požádala, aby se i nadále mohla rozvíjet jako jedna menšinová organizace, která propojuje italskou minoritu v obou zemích. To se z velké části povedlo, jelikož italská komunita v Chorvatsku je s tou ve Slovinsku v kontaktu a velké množství věcí řeší dohromady, jakožto jedna organizace.¹³

¹² DEYRUP, Marta Meštrović. An initial Report on the Publishing Activities of the Italian Minority Communities in Croatia and the Istrian and Dalmatian Diasporic Communities in Italy. *Slavic & East European Information Resources*. 2015. s. 211-221.

¹³ *Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991*. ACTA GEOGRAPHICA SLOVENICA-GEOGRAFSKI ZBORNIK 2007. ISSN 15816613. s. 223-235.

4. Metodologie

V této části je nutné zmínit, jakými metodami a technikami byly informace shromážděny, tedy metodologii neboli metodiku. Ačkoliv některá literatura pojmy metodologie a metodika odděluje jakožto dva odlišné, tato práce bude vycházet z definice Ottova slovníku naučného, tedy že *metodologie neboli metodika je nauka o metodě*, a tyto dva pojmy jsou zde brány jako synonyma.¹⁴

Výzkum může být proveden dvěma základními typy, mezi které se řadí kvantitativní neboli empiricko-analytický a výzkum kvalitativní.

Informace pro tuto práci byly shromážděny kvalitativními metodami, konkrétně dvěma terénními výzkumy, které byly provedeny v letech 2017-2018, a s nimi spojenými polostrukturovanými rozhovory. Kvalitativní výzkum je, konkrétně podle **J. Hendla**, charakterizován jako výzkum, ve kterém si výzkumník na počátku stanoví téma a spolu s ním základní výzkumné otázky, na které se díky tomuto bádání bude snažit nalézt odpovědi. Tyto otázky je ovšem možné během celého výzkumu pozměnit nebo i doplnit, proto se kvalitativní výzkum označuje také jako pružný. Po celou dobu studie se pak výzkumník snaží shromáždit a získat co nejvíce informací souvisejících s daným tématem a má možnost seznámit se s novými lidmi, jelikož pracuje přímo v terénu. Analýza dat zde probíhá souběžně s jejich sběrem, kdy výzkumník hned po získání určitých informací sám usuzuje, zda budou užitečné či nikoliv. Tento typ výzkumu je dále spojen také s popisem míst, kde byl výzkum uskutečněn, s citacemi rozhovorů, které byly v průběhu výzkumu provedeny a podobně.

Kvalitativní výzkum má ovšem jak své výhody, tak naopak i nevýhody. Mezi klady se řadí například to, že je během bádání možné získat podrobný popis osob či prostředí, jelikož výzkumník přichází s jedinci či skupinami do osobního kontaktu, nebo například přirozenost zkoumání, jelikož je výzkum prováděn přímo v daném terénu.

Naopak za zápory se považují zejména časová náročnost, možnost subjektivizace, jelikož výzkumník může vyvodit závěr pouze ze svého hlediska, ale ten nemusí být

¹⁴ *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 17. díl, V Praze: J. Otto, 1901. s.198.

objektivní. Další nevýhodou může být i fakt, že získané informace nemusí být zobecnitelné v jiném prostředí či u jiné skupiny.¹⁵

Dále již zmiňovaný polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje zejména tím, že si badatel předem připraví témata a otázky, na které se má v plánu v průběhu rozhovoru ptát. Tyto otázky pak respondentovi pokládá a nechává jej plně promlouvat, čímž může získat další informace, které zprvu ani neplánoval. Pomocí odpovědí může být výzkumník schopen lépe porozumět zkoumané problematice. Díky rozhovorům, které probíhají osobně, je možné zachytit respondentovi odpovědi v přirozené podobě, což je právě také prvkem základních myšlenek kvalitativního výzkumu.¹⁶

Dále je také dobré zmínit *Snowball Technigue* neboli techniku sněhové koule, která je dle **Dismana** popsána jako technika, která stojí na zvolení si respondentů, kteří výzkumníka odkazují na další možné jedince, kteří by byli schopni na dané téma hovořit, ti pak na další a takhle to stále pokračuje. Tak se tedy respondenti postupně kupí, což je přirovnáváno právě ke sněhové kouli.¹⁷

Pro podrobnější informace byly dále vytvořeny i dotazníky s otevřenými otázkami, které byly rozeslány prostřednictvím internetu mezi další respondenty, tedy mezi členy italské komunity v Chorvatsku a Slovinsku. Italové, kteří tento dotazník vyplnili, byli osloveni především přes skupiny na sociální síti facebook nebo jim byl dotazník doručen skrze respondenty, kteří byli získáni díky terénnímu výzkumu. Tato technika byla zvolena jakožto doplňková, k již provedeným osobním rozhovorům a výzkumu v terénu a měla do výzkumu přinést další možné názory a pohledy na zkoumané téma. Je ovšem nutné zmínit, že jelikož byly dotazníky rozeslány především prostřednictvím internetu, a také byly vyplňovány skrze webovou stránku, je zde předpoklad, že jej vyplnila spíše mladší generace, která ovládá moderní techniku většinou lépe než generace starší.

4.1. Místa zvolená pro terénní výzkumy

Pro zkoumání italské minority byly zvoleny dva spolu sousedící státy, konkrétně Chorvatsko a Slovinsko. První z uvedených států byl vybrán na doporučení rodinného

¹⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. s. 50-52.

¹⁶ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 159-160.

¹⁷ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s. 114.

příslušníka, který zde nějakou dobu pobýval a věděl, že se zde tato minorita vyskytuje. Slovinsko pak bylo zvoleno, jelikož jako blízký stát, co se vzdálenosti od Chorvatska týče, má ve svých řadách zastoupenou právě tutéž menšinu. Před terénními výzkumy bylo potřeba načíst různé články a knihy ze sekundárních zdrojů, díky kterým pak bylo snazší zvolit konkrétní města, ve kterých bádání proběhne. Nakonec byla v každé zemi zvolena dvě města, vždy jedno s větším a jedno s menším počtem obyvatel.

V létě 2017 byl proveden výzkum v chorvatských městech Rijeka a Rovinj, který trval týden, a díky kterému se podařilo nasbírat velké množství informací, a také respondenty z řad italské komunity v Chorvatsku.

Město Rijeka neboli italsky Fiume bylo k výzkumu zvoleno, jelikož je jakožto třetí největší město Chorvatska považováno za jedno z ústředních míst italské komunity v této zemi. Přístavní město Rijeka je také rozděleno na dvě části, z nichž jedna je chorvatská (Sušak) a druhá právě italská (Fiume), což je způsobeno tím, že právě toto město bylo dříve součástí Itálie.

Druhým chorvatským městem byla Rovinj, italsky Rovigno. V tomto městečku je italská menšina zastoupena z 15 %, čímž se stává městem s největším zastoupením italské menšiny na počet obyvatel, což bylo hlavním důvodem, proč byla pro výzkum zvolena právě tato destinace. V tomto městě se nachází italská knihovna, ve které lze nalézt velké množství knih o historii města, a také o italské menšině.¹⁸

Následující léto, tedy v roce 2018, byl pak proveden druhý terénní výzkum, tentokrát ve Slovinsku. Zde byly zvoleny opět dvě města, tentokrát Koper a Piran. Obě tato města jsou přímořská a nacházejí se v blízké vzdálenosti od Itálie, a také se zde Italové podle statistických údajů vyskytují v nejhojnějších počtech.

Koper, italsky Capodistria, byl k výzkumu zvolen, jelikož se zde nachází hlavní komunita Italů ve Slovinsku (Italian national community), a dále i komunita místní (Coastal Italian-self governing community of Koper). V tomto městě žije zhruba 25 000 obyvatel, z čehož jsou Italové zastoupeni ze 2 %.

Následně Piran, jakožto malé pobřežní město, byla vybrána z důvodu, že se zde nachází místní komunita Italů ve Slovinsku (Coastal Italian-self governing community of

¹⁸ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 6-14.

Piran). Toto území je také ve Slovinsku považováno za „nejitalštější“, jelikož zde žije zhruba 3 800 obyvatel a Italové jsou zde zastoupeni z více než 50 %, konkrétně jich zde žije zhruba 2000.¹⁹

Je rovněž nutné zmínit, že oba tyto výzkumy proběhly v rámci projektu Pestrá Evropa na České zemědělské univerzitě v Praze.

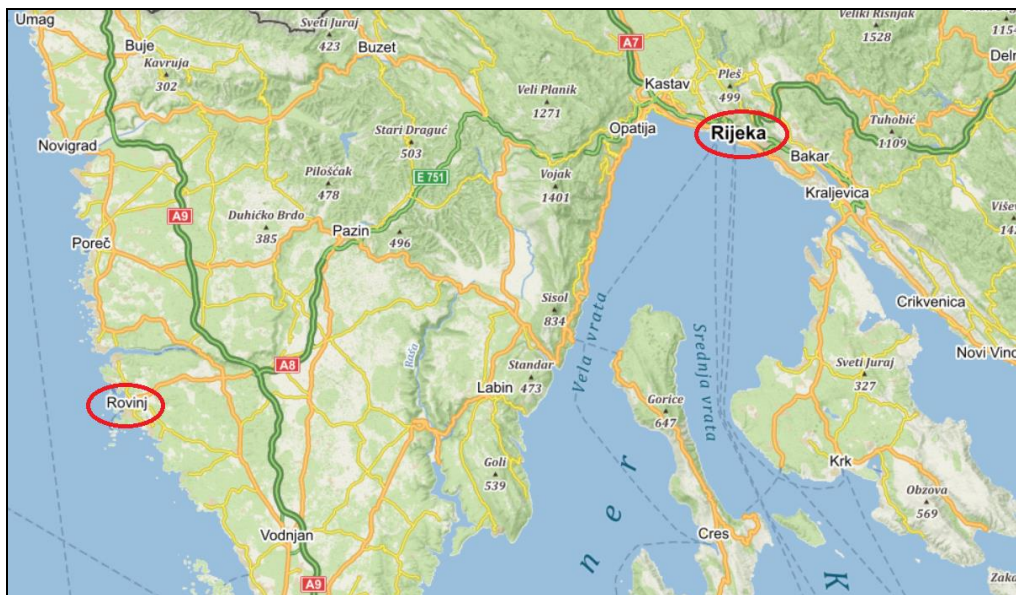
4.1.1. Výzkum v Chorvatsku

Po příjezdu a konzultaci s místními obyvateli byl k poskytnutí informací jako první doporučen italský konzulát. Na tomto místě byla získána přesná adresa místa sídla italské komunity v Rijece, ve které byl osloven první respondent, Dorian, který zde byl zaměstnán. Tento respondent byl ochotný ukázat celou budovu italské komunity a spojit tuto prohlídku s poutavými a zajímavými informacemi o Italech žijících v oblasti Chorvatska. Další respondentkou, získanou na tomto místě, byla Sára, která v této budově pracovala jako recepční. Díky ní bylo možné dostat se až k nejvýše postavené osobě, kterou je prezident italské komunity v Chorvatsku-Marin. Ten byl ochotný zodpovědět u kávy všechny připravené otázky a zároveň tento rozhovor doplnil o další informace. Dále na sebe také nechal kontakt, konkrétně přes sociální síť facebook, a nabídl tak možnost další spolupráce či zodpovězení dalších potřebných dotazů.

V polovině týdne byl celý výzkum přesunut do druhého města, Rovinj. V tomto městě již bylo možné pozorovat dvojjazyčné nápisy na různých cedulích, značkách či zastávkách autobusů. Zde bylo navštíveno sídlo italské unie, ve kterém se nachází také italská knihovna. V této knihovně byl získán další respondent, který budovu ukázal a předal k prostudování další různé články o italské menšině na území Chorvatska.

¹⁹ KOKAISL, P. a kol. *Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané*. Praha: Nostalgie, 2018. 110 s. ISBN 978-80-906207-7-3. s. 36-38.

Po návratu domů stále pokračoval kontakt s prezidentem komunity, Marinem, který odpovídal na různé doplňující otázky a poskytl pro výzkum různé statistiky co se počtu Italů v Chorvatsku týče.

Obrázek 1: Navštívená chorvatská města (zdroj: mapy.cz)

4.1.2. Výzkum ve Slovinsku

První část týdne byla strávena ve městě Koper, které má okolo 25 000 obyvatel. I přesto, že v tomto městě mají Slovinci nad Italy značnou převahu, jelikož jsou zde Italové zastoupeni ze 2 %, byla z města cítit italská atmosféra a duch. Veškeré nápisy byly bilingvní a italština byla slyšet v podstatě na každém kroku. Prvním místem navštíveným v tomto městě byl italský konzulát, na kterém sdělila základní informace o italské minoritě v Koperu a celkově ve Slovinsku zdejší zaměstnankyně Marcella. Ta odpovídala spíše na předem připravené otázky, ke kterým občas přidala další informace a své poznatky. Po rozhovoru byla navštívena centrální budova italské komunity v Koperu, ve které byla na následující den domluvena schůzka, opět s prezidentem italské minority, panem Andreou, tentokrát ovšem té slovinské. Andrea si připravil poutavou přednášku, ve které menšinu představil, a dále také odpověděl na veškeré položené otázky.

Po několika dnech byl výzkum přemístěn do města Piran, které je italským obyvatelstvem zastoupeno z více než 50 %. Zde byla navštívena událost zvaná Pomorski krst, která byla organizována zdejšími školami a vystupovali zde v různých představeních jejich žáci. Nejvíce zajímavé na celé události bylo to, že moderátorka, která představovala jednotlivá vystoupení, mluvila dvěma jazyky. Nejdříve vše vysvětlila slovinsky a následně

hned italsky. Architektura tohoto města také měla hodně z té italské, cedule a nápisy byly dvojjazyčné a člověk se zde cítil spíše jako v Itálii než ve Slovinsku.

Obrázek 2: Navštívená slovinská města (zdroj: mapy.cz)

4.1.3. Pozitiva a negativa obou výzkumů

Dá se říci, že během obou výzkumů nenastaly žádné výraznější komplikace. Jediným větším nedostatkem byl občas jazyk, jelikož ne všichni respondenti byli schopni dorozumívat se a podávat informace v angličtině, která byla pro rozhovory používána. Tento problém byl ve většině případů vyřešen tak, že byl k rozhovorům přivolán další člověk, který uměl jak italsky, tak anglicky a celý rozhovor překládal.

Během výzkumu bylo naopak možné se setkat s několika kladnými situacemi. Například bylo velice zajímavé, že všichni dotazovaní byli ochotni rozhovor podstoupit a byli velice příjemní. Dokonce se podařilo v obou státech vést rozhovory s vysoce postavenými členy, co se italské komunity v Chorvatsku a Slovinsku týče. Oba byli také velice nadšeni, že někdo zkoumá problematiku týkající se konkrétně italské menšiny a sami poskytli svůj kontakt a nabídli možnost dalších dotazů prostřednictvím sociálních sítí.

Dalším pozitivem bylo načasování výzkumu ve Slovinsku, jelikož byla díky vhodnému termínu možnost navštívit festival v Pirani, na kterém bylo vidět, jak Slovinci skvěle dokážou komunikovat v minoritním italském jazyce.

4.2. Tabulka respondentů

Uvedení respondenti byli získáni při terénních výzkumech v letech 2017-2018 a na uvedení jména v této práci byli předem upozorněni a vyjádřili souhlas. U respondentů, kteří s publikováním jejich jmen nesouhlasili, jsou místo toho uvedeny pozice, na kterých v dané lokalitě pracovali.

JMÉNO	POHLAVÍ	NÁRODNOST	MÍSTO POBYTU	KONTAKTOVÁNÍ
Dorian	Muž	Italská	Rijeka	Září 2017
Sára	Žena	Italská	Rijeka	Září 2017
Marin	Muž	Italská	Rijeka	Září 2017, později přes sociální síť
Pracovník knihovny	Muž	Italská	Rovinj	Září 2017
Marcella	Žena	Italská	Koper	Září 2018
Andrea	Muž	Italská	Koper	Září 2018, později přes sociální síť

Tabulka 1: Seznam oslovených respondentů

5. Teoretická část

V této části jsou uvedeny a přiblíženy základní pojmy, o kterých celá práce pojednává, a o které se následně opírá i praktická část. Jelikož každý z autorů nahlíží na termíny týkající se tématu jinak, bylo by velice obtížné, ba až nemožné, zmínit všechny z nich. Teorie týkající se etnicity, menšiny, nebo například národa jsou totiž natolik obsáhlé, že by se jimi mohla zabývat celá jedna práce, a proto je zde uveden jen jakýsi výběr z nich, podle kterého jsou pak tyto pojmy chápány.

5.1. Etnicita

Pojem etnicita vychází z řeckého slova *ethnos*, což zprvu mělo význam ve smyslu slova barbar či pohan a v tomto kontextu byl tento termín chápán již od období antiky. Teprve až v 19. století se slovo etnicita začíná pojít s rasou a jejími charakteristikami. Ve Spojených státech amerických se pojem *ethnics* dostal do popředí po druhé světové válce, kdy tak byli označováni všichni, kteří byli považováni za méněcenné oproti převládající skupině bílých anglosaských protestantů, tedy například Židé, Italové nebo Irové. Je také dobré zmínit, že konkrétně pojem etnicita nebyl zakladateli moderní antropologie, mezi které se řadí například Malinowski, Boas, Lévi-Strauss a podobně, považován za významný a při svých výzkumech mu nepřisuzovali velkou roli.

S termínem etnicita v dnešním slova smyslu se tedy setkáváme až zhruba v 60. letech 20. století, i když se tehdy údajně žádný antropolog nezaobíral konkrétní definicí.

Co se v současnosti definice etnicity týče, **T. H. Eriksen** uvádí, že existuje nespočetné množství pojetí, které se ovšem shodují v tom, že *eticita má co do činění s klasifikací lidí a skupinovými vztahy, kdy v první řadě spočívá v aplikaci systematického rozlišování mezi insidery a outsidersy*, tedy v překladu mezi My a Oni, což znamená, že členové určité etnické skupiny se navzájem považují za kulturně rozdílné na rozdíl od jiné skupiny. Etnická skupina dále také sdílí společný mýtus o původu.²⁰

²⁰ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. s. 17-21.

A. Giddens vnímá etnicitu jako jakési kulturní praktiky a názory určitého uskupení jedinců, díky kterým se mohou odlišovat od ostatních lidí. Ostatní lidé na ně pak také jako na „odlišné“ nahlíží a vnímají jejich rozdíly.²¹

J. Průcha popisuje etnicitu jako *souhrn kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu, formujících etnické vědomí člověka, jeho etnickou identitu.*²²

Eriksen také často dává etnicitu do vztahu s rasou a zmiňuje, že tyto dva pojmy se dají chápat jako totožné, a že *rasová relace je jen zvláštním případem etnicity*. Naproti tomu ale staví fakt, že etnicita se spíše chápe jako identifikace s tím, co jsme "my", narozdíl od rasismu, který řeší spíše ty druhé, tedy co jsou "oni". Z tohoto tvrzení autor usuzuje závěr, že pojmy rasa a etnicita bychom měli vnímat jakožto dvě podobná pojetí, která se částečně prolínají, kdy etnicita představuje spíše kulturní jedinečnost a společenskou vzájemnost a rasa ideu biologickou, tedy genetickou.²³

Je důležité si uvědomit, že pojmy rasa a etnicita nejsou v dnešní době skutečně všude chápána jako synonyma. Rasa by se v současnosti dala chápat jako ekvivalent etnicity například v některých státech Afriky, ovšem v České republice jsou tato slova brána jako dvě odlišná, totéž pak i ve zkoumaném Chorvatsku a Slovinsku.

5.2. Národ

Jelikož je italská menšina, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, menšinou národnostní, je také dobré popsat pojem národ, na jehož pojetí se vztahují různé názory a úhly pohledu, které v souvislosti s daným tématem také stojí za zmínku.

J. Keane se ve své knize zabývá původní definicí národa a zastává názor, že se národní identita na evropském území začíná objevovat po pádu karolínské říše, kdy se duchovní a zejména šlechta prvně tímto pojmem, z latinského *natio* (národ), začali nazývat. Díky tomu totiž dokázali upozornit na užívání stejného jazyka, a také na totožný pohled co se týče historie.

²¹ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4. s. 595.

²² PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Příručka nejen pro učitele*. Praha: Trilon, 2006. ISBN 80-7254-866-2. s. 24.

²³ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. s. 22.

Národ jako takový se dříve ovšem nevztahoval na všechny lidi žijící na určitém území, ale označoval pouze určité vrstvy společnosti, které na základě společného jazyka a historie jednali. V 15. století se pak za členy národa začali považovat všichni lidé, kteří na určitém, hranicemi vymezeném, území uznávali stejné zákony.²⁴

V. Ryneš spojuje pojem národ s evropskou a americkou civilizací v 18. a 19. století, kdy byl národ spojován s jazykem, ovšem ještě neznamenal příslušnost k nějaké zemi. Za velké francouzské revoluce byl pak národ spojen s lidem (občany) a v této době se začal brát také jako politické společenství a nositel státní suverenity, dále pak také jako občanství. Právě Francie se pak stala vzorem pro mnoho evropských států, které začaly budovat národní obrození, a to na základě společných zvyků, teritoria, jazyka, a také kultury. Za společné rysy národa Ryneš tedy považuje právě jazyk, kulturu, území, etnickou, společenskou a politickou sounáležitost a sdílení politických a společenských hodnot.²⁵

Podle definice **A. Gellnera** je národ *plod lidského přesvědčení, loajality a solidarity*. Národ tvoří sami lidé tím, že sami sebe navzájem uznávají za náležící ke stejnému z národů, a také společně sdílejí jednotnou kulturu. Tito lidé vzájemně respektují svá práva a povinnosti na základě společného členství.²⁶

S konceptem národa také úzce souvisí pojem národní identita, který je považován za jednu z kolektivních identit a je definován jako *pozitivní vztah jedince k jeho národu*. Národní identita je pak v moderní společnosti členěna do 3 rovin, a to individuální neboli sociálně psychologické, politicko-systémové a ideologické.

První zmiňovaná, individuální rovina, je taková identita, díky které se člověk bez ohledu na další cítí být s určitou skupinou (národem) vzájemně propojen, a to například kvůli stejnému jazyku, společné historii, která je tvořena jak pozitivními, tak negativními chvílemi, dále pak díky zvykům a podobně. V politicko-systémové rovině je národ chápán jako občanská společnost soustředěná ve státě. V současnosti převládají právě národní státy, na jejichž území převažuje jeden národ, a právě národní identita je jakousi silou, která tento národní stát udržuje v celku. Ideologická rovina národní identity je spojena s nacionalismem, jakožto národní ideologií, která má ve svém obsahu jakousi ideu o

²⁴ KEANE, John. *Civil Society*. Stanford: Stanford University Press. 2003. ISBN 0-521-81543-6. s. 175.

²⁵ RYNEŠ, Václav. *Národ a stát v českých dějinách*. Praha: Epocha, 2018. ISBN 978-80-7557-166-3. s. 41.

²⁶ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Praha: J. Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-901381-1-x. s. 18.

zvláštním historickém poslání národa, vysvětluje, z jakého důvodu vznikl, dále proč je umístěn a zakotven právě na určitém místě a popisuje také jeho kulturní jedinečnost.²⁷

Co se pohledů na národ týče, existují dva proudy, které nahlízejí na vznik a chápání národa rozdílnými způsoby. Prvním z nich je primordialismus, který národ identifikuje díky ověřitelným a empiricky dokazatelným rysům, jako jsou například kultura, jazyk nebo především pokrevní pouto, tedy jakási příbuzenská vazba, která jedince propojuje s danou skupinou, a díky které do ní také náleží a odlišuje se od ostatních.^{28,29}

Na druhé straně stojí konstruktivismus, který národ vidí jakožto umělou, tedy nepokrevní jednotku. Tento směr je zejména politický a zastává názor, který spočívá ve společných dějinách, díky kterým je národ formován. Konstruktivistické pojetí tedy tvrdí, že národ je skupina lidí, která je propojena společnou historií, na základě které si svoji příslušnost uvědomuje.³⁰

Po uvedení těchto dvou, v současné době lze říci extrémů, je také dobré zmínit, že nyní stojí chápání národa někde ve středu těchto dvou proudů. Vědci a badatelé se v určitých věcech shodují a v některých naopak liší. V současné době se většina vědců odklání od názoru, že pojetí národa jakožto odvěkého je správné, ovšem souhlasí s teoriemi, kdy členové daného národa pocítují svoji příslušnost, sounáležitost a oddanost k němu.³¹

5.3. Minorita a majorita

5.3.1. Minorita

Minorita neboli menšina může být taktéž definována mnoha způsoby, například **T. H. Eriksen** ji charakterizuje jako *skupinu, která je početně menší než zbytek obyvatelstva, není politicky převládající a je také reprodukována jakožto etnická kategorie*. Autor

²⁷ VLACHOVÁ, Klára a Blanka ŘEHÁKOVÁ. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě* [online]. Praha, 2004 [cit. 2019-09-06]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf. Sociologický ústav AV ČR. s. 489-491.

²⁸ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0. s. 18.

²⁹ MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník, aneb, Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-560-0. s. 3246.

³⁰ TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9. s. 54-55.

³¹ HROCH, Miroslav: *Národy nejsou dílem náhody. Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Slon, 2009. s. 18.

zmiňuje fakt, že o minoritě se dá mluvit jedině ve vztahu s majoritou a obráceně, a to na území jednoho státu či jinak ohraničené jednotky. V současnosti se hranicemi myslí většinou hranice státní, v jejichž závislosti se vztah minority s majoritou mění. Dále je také dobré zmínit, že skupina, která je na určitém území minoritou, může v oblastech jiných představovat většinu, což **Eriksen** uvádí na příkladu Maďarů, kteří představují majoritu v Maďarsku, ale jsou minoritním obyvatelstvem například ve Slovensku, Rumunsku či Rakousku.³²

Slovník sociální práce od **O. Matouška** definuje menšinu jakožto *skupinu, která se svými znaky odlišuje od ostatních občanů státu*. Těmito znaky mohou být například odlišné náboženství, jiná národnost nebo také jazyk.³³

To, že je minorita méně výrazná, co se počtu obyvatel či dominance v politice týče ovšem neznamená, že nemůže být v určitých případech dominantnější než většina, tedy majorita.

Pojem minorita se také většinou vyčleňuje v rámci jednoho státu a může se vyznačovat různými prvky, díky kterým lze minority rozčlenit do několika druhů.³⁴

Autochtonní minorita. Autochtonní neboli původní menšina je taková, která na území daného státu pobývá už od jeho původu a vyskytuje se zde dlouhá léta přirozeně, což může být spojeno například s historií, změnami hranic a podobně. Členové této minority jsou oficiálně občany země, ve které pobývají a mají i její státní občanství. Tak je tomu právě u italské menšiny jak na území Chorvatska, tak i Slovinska. V obou těchto státech jsou Italové autochtonní (původní) menšinou. Mezi další autochtonní menšiny můžeme řadit například Tatary v Rusku nebo Laponce v Norsku.³⁵

Alochtonní minorita. Tato menšina je pravým opakem již zmíněné autochtonní a je tedy v českém znění menšinou nepůvodní. Na daném území pobývá přechodně a členové této minority, narozdíl od autochtonní, nemají státní občanství země, ve které pobývají, čímž se řadí mezi cizince.³⁶

³² ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. s. 200.

³³ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0. s. 98.

³⁴ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN isbn978-80-213-2524-1. s. 5-6

³⁵ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. s. 28.

³⁶ ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. Jak se vyvíjel pojem "menšina". In: *Britské listy* [online]. 2002, 24.6.2002 [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/10842.html>

Italové na území Chorvatska a Slovinska jsou, jak bylo uvedeno, menšinou autochtonní, jelikož zde žijí už od vzniku těchto dvou států. Ovšem i nadále je možné setkávat se s případy, kdy stále noví Italové míří do těchto dvou států, ať už kvůli práci, sňatku či jiné situaci. Tito lidé by se pak dali považovat za italskou menšinu alochtonní, jelikož žijí na území států krátkou dobu, ovšem i tak se přiklánějí k názoru, že společně s Italy, kteří zde žijí po dlouhá léta, patří rovněž do menšiny autochtonní a tvoří s ní jednotnou skupinu.

Etnická minorita. Etnickou minoritu lze dle **J. Průchu** charakterizovat jakožto libovolnou skupinu obyvatel, která v dané zemi nepatří k většinové populaci, tedy k majoritě. Je to také skupina lidí se stejným původem, většinou i jazykem. Tento celek dohromady spojuje rovněž jeho společná kultura.³⁷

Náboženská minorita. Tento druh menšiny se dá dle **I. Holého** popsat tak, že náboženská minorita je tedy určitá skupina lidí se společným náboženským vyznáním, které se ovšem s vyznáním majoritního obyvatelstva liší a má v tomto srovnání menšinové rysy.³⁸

Jazyková minorita. Dalším typem je menšina jazyková, která se dá dle **L. Šatavu** rozdělit do několika skupin. První z nich je skupina zvaná malé etnikum, která je charakteristická tím, že minorita nemá vlastní území, a mezi které spadají například Lužičtí Srbové či Baskové.

Druhou skupinou jsou části státních národů, které žijí mimo mateřskou zemi v jiných státních útvarech, což mohou být například Němci v Dánsku nebo právě i Italové v Chorvatsku a ve Slovinsku.

Jazykovou menšinou mohou být také etnická společenství, u kterých chybí některé znaky „klasicky“ vyvinutých národů. Těmito znaky jsou chápány například území nebo standardizovaný jazyk. Mezi tyto etnika se řadí například Romové, nebo Židé mimo Izrael.

³⁷ PRŮCHA, J. Multikulturní výchova: Příručka nejen pro učitele. Praha: Trilon, 2006. ISBN 80-7254-866-2. s. 24.

³⁸ HOLÝ, Ivan. Menšina náboženská. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-01-30]. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Men%C5%A1ina_n%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A1

A konečně poslední, specifické případy, stojící mezi etnickou a etnografickou skupinou. Tyto skupiny se mohou odlišovat například jiným náboženským vyznáním, což je viditelné u Kašubů v Polsku.³⁹

Národnostní minorita. Posledním popisovaným druhem je menšina národnostní, která, přestože to není nikde doslova psáno, bývá často oproti majoritě znevýhodňována, proto se v definicích různých autorů popisuje jakožto skupina s nedominantním postavením. Aby daný jedinec mohl být členem národnostní menšiny, je důležitou podmínkou státní příslušnost, kdy občané označováni za národnostní menšinu daného státu musí mít jeho občanství.⁴⁰

Ve slovníku sociální práce pak **O. Matoušek** popisuje národnostní menšinu jako *společenství osob, které mají státní občanství státu, ve kterém žijí, a kde také projevují vůli být jako národnostní minorita chápáni. Vzhledem k majoritě pak mají různé odlišnosti, například kulturní či etnické zvyklosti, které se snaží dále uchovávat, a také se hlásí ke svému národu.*⁴¹

Je dobré zmínit, že tato práce se zabývá italskou menšinou, která právě spadá do této kategorie, tedy do minority národnostní.

5.3.2. Majorita

Z předchozích definic vyplývá, že se dá majorita popsat jakožto dominantnější a ve většině situací početnější skupina obyvatel v rámci určitého území, v tomto případě státu. Majorita také disponuje určitou větší mocí v rámci tohoto vymezeného území. Není ovšem správné spojovat si majoritu pouze s definicí, která říká právě to, že se jedná o početnější a dominantnější část obyvatelstva, jelikož existuje množství příkladů, kdy méně početná část lidí dokázala ovládnout tu početnější a rozhodovala tak o většině záležitostí. Uvedeno na příkladu, evropští kolonizátoři na počátku osídlování amerického světadílu dokázali dominovat nad původními indiánskými obyvateli.⁴²

³⁹ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Publishers, 2001. Mikros. ISBN 80-902952-1-5. s. 33.

⁴⁰ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN isbn978-80-213-2524-1. s. 5-6

⁴¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0. s. 109-110.

⁴² VAŠAT, Jan. *Sociální exkluze a inkluze* [online]. [cit. 2019-10-08]. Dostupné z: <http://inul.fse.ujep.cz/download.php?id=1279>

Italové sice jsou na území Chorvatska a Slovinska minoritou, ale jsou i místa (města), kde mají v počtu obyvatel převahu, tedy kde jsou majoritní, ovšem v rámci těchto dvou států jsou i tak vzhledem k celkovému počtu obyvatel v celé zemi bráni jako menšina.

5.3.3. Vztahy minority s majoritou

Co se vztahů minority s majoritou týče, existují strategie, které mohou u menšinového obyvatelstva na území majority nastat. Jednou z nich je asimilace, což znamená, že se menšina postupem času čím dál více přizpůsobuje většině, až s ní po nějaké době úplně splyne, a to může vést až k jejímu zániku, jelikož už se chová ve všech směrech jako majoritní obyvatelé. V častých případech ovšem může nastat, že se asimiluje jak menšinové, tak většinové obyvatelstvo navzájem, to znamená, že si obě skupiny osvojí nějaké prvky té druhé. Tím vzniká v podstatě úplně nová kultura, která je jakousi kombinací obou předešlých.⁴³

Druhou strategií je pak segregace neboli oddělení, které spočívá ve vyčlenění menšinového a většinového obyvatelstva. V praxi to může znamenat například oddělené školy, omezení přístupu do různých veřejných prostranství, ale dokonce i zákaz sňatků mezi minoritním a majoritním obyvatelstvem a podobně.

Poslední strategií je pak integrace. Zde se menšina začlení do každodenního života majority, ale zároveň si zachovává svoji identitu, například různé tradice, zvyky, jazyk a ostatní prvky, kterými se vyznačuje.⁴⁴

Vzájemné vztahy mezi minoritním a majoritním obyvatelstvem mohou být také ovlivňovány různými aspekty. Například v dnešní době, době globalizace a migrace obyvatelstva, je důležité mladší generace stále více interkulturně vzdělávat a připravovat na život v multikulturní realitě, což znamená, aby děti byly vychovávány k toleranci, respektovaly lidská práva a podobně. Jestliže se pak budou tyto nové generace v dané oblasti stále obohacovat, naučí se příslušníky jiných etnických skupin, tedy i národnostních menšin, respektovat a nebudou na ně nahlížet negativním způsobem.

⁴³ PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: teorie – praxe – výzkum. Praha: ISV, 2001. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-72-2. s. 20-35.

⁴⁴ ERIKSEN, T. H. Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-053-7. s. 28-30.

Aby byla komunikace mezi většinovým a menšinovým obyvatelstvem bez problému, měla by majorita porozumět různým charakteristickým rysům dané menšiny, a to jak sociálním, tak i například kulturním, nebo historickým.⁴⁵

U majoritního obyvatelstva mohou často vznikat negativní náhledy na menšinové obyvatelstvo kvůli stereotypům. Majorita ani nemusí mít jakoukoliv negativní zkušenost, a i přesto na dané etnikum nahlíží neobjektivním způsobem. Je tedy evidentní, že kdyby byly předsudky vzhledem k minoritě potlačeny, majoritní obyvatelstvo by mohlo nahlížet na menšinu lépe, což samozřejmě výrazně zlepší i vzájemné vztahy s ní.⁴⁶

Ve většině případů se národnostní menšina na území nějakého jiného státu stále snaží o zachování svých tradic, v čem jí může bránit například přehnané nacionalistické smýšlení majority a snaha o menšinovou asimilaci. To může u různých menšin vyvolat protest, a také vést k horším vztahům s majoritou. Je proto ze strany státu na místě dát menšině v tomto směru volnost a nechat ji své rysy dodržovat, například respektovat její historii, nechat ji hovořit vlastním jazykem či umožnit jí konání různých tradičních akcí týkajících se rozvoje daného etnika. Opakem je ovšem i přehnaná angažovanost minority, která na území majoritního státu znemožňuje jeho občanům jednat na základě vlastního uvážení a potlačuje tak tedy majoritní obyvatelstvo. Asi nejvhodnějším příkladem k uvedení jsou Němci v tehdejší Československu během období Protektorátu Čechy a Morava a druhé světové války. Konflikty vzniklé už před více než 60 lety totiž mohou vzájemné názory těchto dvou etnik ovlivnit natolik, že i v dnešní době spolu stále nemusejí vycházet a mohou o sobě mít negativní mínění. Z tohoto příkladu vychází, že úplná volnost zde také není zcela na místě a menšina by tak vždy měla respektovat a dodržovat práva a zákony státu, na jehož území se zdržuje.

U menšinových etnik také často dochází k neznalosti státního, tedy většinového jazyka. Tato bariéra může být pro určité členy minority tak vysoká, že pak řeší problémy, které majoritní obyvatelstvo dokáže občas jen zřídka pochopit. Minoritní občan pak může mít problém například i s volbou partnera, jelikož se s většinou lidí v daném státě nemusí být schopen dorozumět. Dalším problémem může být bilingvní výchova dětí, otázka, který

⁴⁵ MARÁDOVÁ, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-82-2. s. 5.

⁴⁶ SÝKORA, Luděk. *Vztahy mezi majoritou, vietnamskou menšinou a dalšími národnostními skupinami v MČ Praha-Libuš* [online]. Praha, 2014 [cit. 2019-10-12]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/vztahy-mezi-majoritou-a-vietnamskou-mensinou-v-mc-praha-libus-2014.pdf. Univerzita Karlova v Praze. s. 26.

jazyk dítě naučit více, do jaké školy ho dát a podobně. Z tohoto faktu plyne, že kdyby majoritní obyvatelstvo na místech, kde se menšina zdržuje, bylo schopno hovořit menšinovým jazykem, nebo naopak, měla by pak menšina v daném státě určité věci mnohem snazší a mohla by se tak cítit lépe.⁴⁷

5.4. Postavení minorit v rámci majoritních států

Tato práce se zabývá také otázkou práv italské menšiny na území majoritních států a z tohoto důvodu je dobré přiblížit, jak může majoritní stát k dané menšině přistupovat.

Existuje mnoho různých faktorů, které mají v současné době vliv na postavení minorit v rámci určitých států. Tyto činitele jsou ovšem vzájemně propojeny. Co se politiky a práva jednajícího za menšinové obyvatelstvo týče, dá se považovat za výsledek jak domácích, tak i světových faktorů. K těm domácím lze řadit například historické dědictví, nebo také přechod z komunistického režimu na demokratický, dále pak průběh utváření států či národů a jejich výkonnost. Mezinárodně je menšinové právo ovlivňováno mateřskými národy minorit, mezinárodními státními i nestátními organizacemi, ale také je toto právo podmínkou pro evropské státy v rámci vstupu do EU.⁴⁸

Právo minoritních skupin nemá, narozdíl například od trestního nebo občanského práva, své vlastní právní odvětví. Tato práva se dají spíše definovat jakožto řada právních institutů, která vyplývá z faktu, že se na území určitého státu vyskytují minority. Toto právo tedy může zasahovat do více odvětví, například do práva správního, ústavního, nebo také trestního.⁴⁹

Je dobré zmínit, že každý stát přistupuje k řešení práv národnostních menšin odlišně. Určité státy mohou tyto skupiny utlačovat, další je neuznávají, což ovšem znamená, že občanům menšinové společnosti přisuzují občanskou rovnost. Některé národy menšinám poskytují speciální práva, jako například možnost používání mateřského jazyka při

⁴⁷ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215. s. 35-48.

⁴⁸ RECHEL, Bernd. Introduction. In: RECHEL, Bernd. *Minority Rights in Central and Eastern Europe*. London, New York: Routledge, 2009. s. 3-16.

⁴⁹ PETRÁŠ, René. Problémy právního postavení menšin. In: PETRÁŠ, René. *Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice*. Sborník příspěvků z odborného semináře menšiny a právo v České republice, Praha 2010. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010. s. 11-45.

komunikaci s veřejnými orgány. Existují i takové státy, které minoritě ve svém státě povolí vlastní samosprávu, kdy si tato skupina své potíže řeší sama.⁵⁰

Podle **R. Petráše** se státy dají rozčlenit do 4 kategorií podle toho, jaké postavení k menšinám ve svých zemích mají. První skupinou jsou státy, které nemají ve svých zákonech ukotvenou žádnou právní úpravu týkající se postavení menšin ve své zemi. Tyto národy jejich existenci buďto neuznávají a považují všechny občany země za rovnoprávné, nebo výskyt menšin ignorují. Další skupinou jsou státy s deklarativním systémem, což v praxi znamená, že má stát v rámci ústavy na svém území vyhlášenou národnostní rovnost. Třetí kategorií jsou národy, u kterých existuje klasická právní úprava. Menšinové právo se pak řeší jak v ústavním zákonu, tak například i v ostatních běžných zákonech a podzákonných normách. Čtvrtou skupinou zemí jsou státy, kde jsou menšiny autonomními nebo federativními jednotkami a samy si tak svá práva regulují.⁵¹

5.5. Životní spokojenost menšin na majoritním území

Jelikož se tato práce zabývá také celkovou spokojeností minority, je dobré tento pojem přiblížit a vysvětlit, co vše vlastně celkovou spokojenost tvoří a jakými způsoby je možné získat informace o tom, zda je jedinec skutečně spokojen, nebo naopak nespokojen.

5.5.1. Spokojenost

Ve vztahu soužití minority s majoritou je také dobré rozvést pojem spokojenost. V praxi je možné se setkat s lidmi, kteří řeknou, že jsou spokojeni tehdy, když mají určitý finanční obnos, jiní zase, když si splní nějaké své přání, ostatní mohou být spokojeni například díky dobrému zaměstnání, sloužícímu zdraví a podobně. Z vyjmenovaných příkladů se na povrch dostává fakt, že samotný termín spokojenost je těžké popsat jednou definicí, proto je jich opět hned několik.

J. Langmeier a **D. Krejčířová** spojují pojem spokojenost se zdravotním stavem, vztahy, a to jak sociálními, tak rodinnými, dále pak s finančním stavem, zaměstnáním, a dokonce i s využíváním svého volného času. Podle autorů se spokojenost zvyšuje díky tomu, že člověk dokáže dosáhnout svých stanovených cílů a naopak. Na spokojenost mají

⁵⁰ PETRÁŠ, René. Cizinci ve vlastní zemi. Dějiny a současnost národnostního napětí v Evropě, Praha: Auditorium, 2012. s. 255.

⁵¹ PETRÁŠ, René. Problémy právního postavení menšin. In: PETRÁŠ, René. Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice. Sborník příspěvků z odborného semináře menšiny a právo v České republice, Praha 2010. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010. s. 16–17.

vliv právě vztahy, ať už s rodinou, blízkými přáteli, nebo se širším okolím, za které se dá v tomto případě považovat také majoritní obyvatelstvo.⁵²

Dle **P. Říčana** spočívá drtivá část spokojenosti v tom, že člověk rozumí a chápe věci, které se kolem něj dějí a zasahují do jeho života. Dále je velice důležitá i empatie, jelikož každý člověk touží být pochopen druhými.⁵³

R. Kociánová spokojenost charakterizuje jako subjektivní prožívání reality, které zahrnuje naše emoce, potřeby, hodnoty, a také postoje.⁵⁴

N. Schmitt společně s **E. D. Pulakosem** přicházejí s teorií, že spokojenost vzniká jakožto následek hodnocení našich životních poměrů, které vyplývají z osobních charakteristik každého jedince.⁵⁵

D. M. Johnson spolu s **D. C. Shinem** pak životní spokojenost popisují jakožto globální hodnocení kvality života z pohledu jedince, který specifikuje svoje emoce k určitým kritériím.⁵⁶

Na předchozí poznatek navazuje **R. F. Pettay**, který tvrdí, že právě zmíněný proces hodnocení je založen na srovnávání životních poměrů jedince s tím, co je pro něj osobně samozřejmostí a jakýmsi standardem.⁵⁷

5.5.2. Metody zjištění míry spokojenosti

Jak již bylo zmíněno, spokojenost je velice subjektivní a je těžké určit její výši v nějakém větším měřítku, než je jedinec sám. Vědec zabývající se tímto tématem, **E. Diener**, dokázal spokojenost změřit takzvaným vědeckým přístupem a tvrdí, že výsledky získané těmito výzkumy jsou reálně platné neboli validní. Diener míru spokojenosti určuje na základě 3 hlavních složek, kterými jsou příjemné a pozitivní nálady a pocity, dále pak chybějící záporné emoce a do třetice soudy o uspokojení. Mimo tyto 3 složky uvádí, že je možné začlenit ještě čtvrtý komponent, kterým je optimismus.

⁵² LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9. s. 209.

⁵³ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd., V Grada Publishing 2. Praha: Grada, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3133-9. s. 164.

⁵⁴ KOCIÁNOVÁ, Renata. *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2497-3. s. 34-37.

⁵⁵ SCHMITT, N., PULAKOS E. D. Predicting job satisfaction from life satisfaction: is there a general satisfaction factor? *International Journal of Psychology*, 1985, vol. 20, no. 2, s. 155-167.

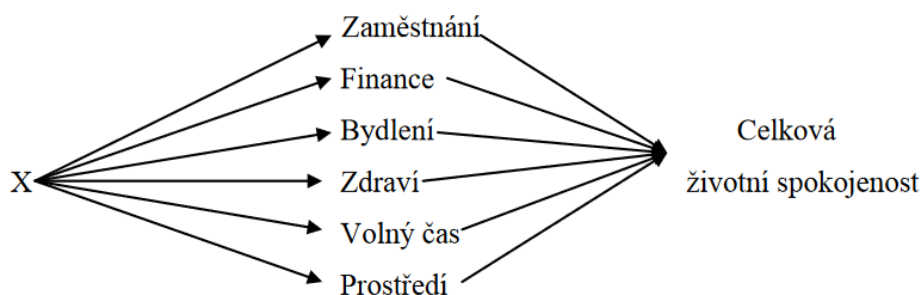
⁵⁶ SHINN, D. C. a D. M. JOHNSON. Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social indicators research* [online]. 1977 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00352944>. s. 475-476.

⁵⁷ PETTAY, R. F. *Health Behaviors and Life Satisfaction in College Students* [online]. Kansas State University, 2008 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/5164739.pdf>. s. 19-20.

Jelikož na veškeré složky výzkumu snadno působí dočasné vlivy, kterými můžou být různé události, hádky, které způsobí horší náladu, špatné počasí, nemoc a podobně, přidává Diener k výzkumu ještě nástroje, které bádání validizují. Prvním z nich jsou informace od lidí, kteří zkoumaného jedince dostatečně znají, tedy například od rodiny, přátel nebo kolegů v práci. Dalším nástrojem je pak proces, kdy u sebe zkoumaný člověk nosí celý den malý počítač, který vydává určité charakteristické zvuky. Pokaždé, co tento zvuk zazní, musí jedinec zaznamenat svoje aktuální emoční rozpoložení na papír. Třetím prostředkem je měření paměti, kdy se zkoumá, jak moc je člověk schopen zavzpomínat na pozitivní věci z konkrétního časového období. Po těchto výzkumech následuje ještě poslední z nástrojů, kterým je osobní rozhovor, ve kterém se zkoumá reakce zkoumané osoby na různé emoční otázky a podobně.

Na základě zjištěných informací je následně možné stanovit závěr, ve kterém lze stručně popsat, v jakých ohledech je daný člověk spokojený a naopak.⁵⁸

B. Praag vytvořil tzv. strukturální model, ze kterého lze vyčíst, jakým způsobem jedinec nahlíží na určité domény, z kterých se dle Praaga jeho životní spokojenost skládá. Z tohoto modelu je patrné, že jsou skutečně určité proměnné (konkrétně věk, finanční příjem apod., které jsou v modelu ukryty pod písmenem X). Celková spokojenost je pak určována na základě působení konkrétních domén na člověka.⁵⁹

Obrázek 3: Strukturální model životní spokojenosti (přeloženo dle zdroje: https://www.researchgate.net/publication/4972177_The_Anatomy_of_Subjective_Well-Being/figures)

⁵⁸ DIENER, Ed. Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin* [online]. University of Illinois at Champaign, 1984 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: http://labs.psychology.illinois.edu/~ediener/Documents/Diener_1984.pdf. s. 542-563.

⁵⁹ PRAAG, Bernad. M. S. van; FRIJTERS, Paul; FERRER-I-CARBONELL, Ada. The Anatomy of Subjective Well-being. *Journal of Economic Behavior & Organization* [online]. 2003. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/4972177_The_Anatomy_of_Subjective_Well-Being

6. Vlastní část práce

6.1. Historické pozadí majoritních států

Jelikož jsou vztahy mezi italskou menšinou a chorvatskou i slovinskou majoritou ovlivněny také historií, je nutné přiblížit události, které se na daných územích v průběhu let odehrávaly. Porozumění tomuto úseku historie totiž usnadní pochopení toho, jak italská menšina majoritu v různých dobách vnímala, a co mohlo ovlivnit její názory a pohled na ni.

6.1.1. Nejstarší dochované zmínky o území

Nejstarší dochované zmínky o území dnešních států Chorvatska a Slovinska byly nalezeny v počátku 20. století, a to konkrétně na území dnešní Chorvatské republiky, u města Krapina, které se nachází v blízkosti slovinských hranic, a také v blízkosti zkoumaného chorvatského města, Rijeky. Prvním doloženým kmenem, který se usadil na území dnešního Chorvatska, byli Ilyrové, kteří zde jakožto dominantní působili až do 6. století př. n. l. Tento kmen je ve většině literatury popisován jako rod s nejasným původem, ovšem nejvíce se autoři shodují na původu z Malé Asie. Právě od Ilyrů se dochovaly některé názvy, s kterými je možné se setkat i dnes, a to například Istrie (podle kmene Istrů). Od 6. století př. n. l. začali být Ilyrové utiskováni kolonizátory z antického Řecka, které poté nahradili obyvatelé starověkého Říma, kteří si v roce 77 př. n. l. dokázali podmanit celé dalmatské pobřeží. Během jejich nadvlády, která trvala bezmála 500 let, dokázali Římané podpořit a rozkvést zemědělství, ale také vybudovat města, která jsou v dnešní době známá pod názvy jako Poreč, Zadar, Pula, nebo například Split. Ve stejné době se pak na území dnešního Slovinska vyskytovali také Keltové, kteří jižně sousedili právě s již zmíněnými Ilyry.^{60,61}

Jak Ilyrové, tak Keltové, kteří se vyskytovali na území zkoumaných států, tedy Chorvatska a Slovinska, pojmenovali velké množství měst, nebo také i řek. V době, kdy

⁶⁰ *Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie/>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-11-05]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

⁶¹ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 13-16.

začali obyvatelé starého Říma na Ilyryy útočit a dokázali si získat daná teritoria, se území dnešního Chorvatska, nejvíce pak pobřeží, stalo terčem množství válek, kde bojoval dokonce například i Caesar. Díky těmto bojům a válčení pak v průběhu let vznikaly různé stavby, které sloužily například jako paláce pro tehdejší vládců. Jeden z nejznámějších je Diokleciánův palác, který se nachází na území dnešního města Split. Během nadvlády Římanů také docházelo k častému rozdělení území, kde se v současné době rozkládá Chorvatská republika, a to například na Horní a Dolní Ilýrii neboli také Dalmácii a Panonii, kdy se některé názvy těchto částí dochovaly až do současnosti, například část Chorvatska-Dalmácie.⁶²

V době po rozpadu Římské říše začaly do oblasti dnešního Chorvatska a Slovinska směřovat slovanské kmeny, mezi které lze zařadit také kmen Chorvatů, podle názvu jednoho ze členů kmene-Chorvat (Hrvat), po kterém byla následně pojmenovaná celá země. Jejich cesty byly v období 6. a 7. století spíše dočasné, jelikož se stále vracely do míst jejich původních sídel v okolí řeky Dunaj. Slovanské kmeny byly známy pro pozitivní vztah k zemědělství, díky kterému se postupem času začaly usazovat v místech byzantské říše, která se jim zdála nejvíce úrodná. Postupem času se dostaly až na území Dalmácie a Istrie a postupně se rozšířily téměř po celém Balkánském poloostrově. Právě v době, kdy slovanské kmeny kolonizovaly území Balkánského poloostrova, se začaly setkávat s původními obyvateli, kteří na daných územích stále pobývali. Mezi ně lze zařadit například již zmiňované Ilyry nebo Kelty. Slované tyto obyvatele postupně asimilovali a směřovali do hor. Asimilace způsobila poškození a oslabení správního systému, který byl v oblasti Istrie a Dalmácie zakotven už po staletí, ovšem i tak smíchání těchto kmenů přispělo k oboustrannému rozvoji a obohacení.^{63,64}

Některé slovanské kmeny jsou pak považovány za předky současných Slovinců. Konkrétně ty sídlily především na území východních Alp a dle jejich příchodu jsou rozdělovány do dvou skupin: ti, kteří přišli ze severu a ti, kteří z jihovýchodu. Karantánie, oblast, ve které nejvíce pobývali, měla hlavní sídlo v Korutanech a sousedila například s územím Byzantinců, Avarů, nebo právě s územím, kde se dnes rozkládá severní část

⁶² RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 12-16.

⁶³ ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s. 12-15.

⁶⁴ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 19-21.

Itálie. Karantánii oddělovala od ostatních severských kmenů tzv. italská obranná linie, která vedla poblíž italských měst, jež se nacházela u hranic současného Slovinska.⁶⁵

6.1.2. Období od 12. století

Ve 12. století působily na území Balkánského poloostrova tři mocnosti, za které jsou považovány Uhry, Byzanc a Benátská republika. Chorvatské země byly v tuto dobu součástí Uherského království, ovšem v některých případech, zejména u autonomních oblastí, spadaly pod vliv jiné mocnosti. Tak tomu bylo u přímořských oblastí, které se nacházely pod nadvládou italských Benátek. Velký podíl při začlenění Chorvatských zemí do Uherského království měla Slavonie, ta byla ku příkladu nejvíce ovlivňována Uherským královstvím. Z tohoto důvodu se území dnešního Chorvatska rozdělilo do dvou územních jednotek neboli bánovin, kterými byla Slavonie a Chorvatsko ve spojení s Dalmácií. Po rozdělení následovaly boje o Dalmácii, které vyvolali Uhry a Benátky. Benátská republika zde byla poražena a její vláda tak byla na dlouhou dobu potlačena. Ve 14. století ovšem Benátky opět získaly přesilu a svá dřívější území si opět podmanily.⁶⁶

V období 15. století byla i nadále Dalmácie pod vlivem Benátské republiky, která měla podmaněnou i oblast Istriie. Toto území (Istriie) se v 18. století stalo středem zájmu pro boje Benátčanů s Habsburky. Tyto boje měly za následek velký pokles obyvatelstva, a také šíření různých nemocí. Ztráty na životech a úbytek občanů Benátská republika řešila tak, že na tato území posílala obyvatele z Itálie a Dalmácie, což znamenalo početný výskyt Italů v přímořských oblastech. Ti obývali města jako Pula nebo Rovinj.

V období na přelomu 18. a 19. století měla o území v rámci napoleonských válek zájem také Francouzská republika, díky které byla úředním jazykem Chorvatska stále latina. Tyto války změnily postavení pobřežních států, například po rozpadu Benátské republiky spadala oblast Dalmácie a Istriie pod Habsburskou monarchii. I přesto, že nadvládu již měli Habsburkové byla ovšem prosazována stále správa po vzoru Benátské republiky, což mělo za následek šíření italské atmosféry a její posílení. V roce 1804 pak vzniká jednotný stát, pojmenovaný jako Rakouské císařství, který sdružoval habsburské území. Tento stát vznikl díky Františku I., který se v tomto roce prohlásil za dědice rakouské koruny.

⁶⁵ HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0. s. 1624.

⁶⁶ ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s. 79-83.

V této době začalo území Dalmácie společně s Istrií patřit nově vzniklému Italskému království, které spadalo pod francouzskou vládu. Výjimkou byla pouze Rijeka, která zůstala díky jejímu zvláštnímu statusu významného přístavního města Rakousku.⁶⁷

Po napoleonských válkách vznikly na území dnešní Slovinské republiky tzv. Ilyrské provincie, které spadaly pod Italské království. Ty byly rozděleny na šest dalších, do kterých patřila právě také Istrie nebo Dalmácie. Uzákoněn byl sice slovanský jazyk zvaný Ilyřtina, ovšem reálně byla používána nejvíce italština a francouzština. V období existence této provincie začaly na území vznikat střední a vysoké školy, ve kterých bylo vyučováno francouzsky a italsky. Tyto školy se nacházely například na území dnešních měst Terst či Koper.⁶⁸

6.1.3. Průběh 20. století

Slet mnoha událostí na území dnešního Chorvatska a Slovinska se odehrál také ve 20. století. Během první světové války, kdy byla Srbsku ze strany Rakouska-Uherska vyhlášena válka, mnoho Slovinců bojovalo na italské frontě. Itálie se během této války, konkrétně v roce 1915, přidala ke straně, ve které působily země jako například Francie, Rusko nebo Velká Británie. Tyto státy totiž tvořily tzv. Trojdohodu, která Itálii přislíbila značnou část poválečného území Rakouska-Uherska, která zahrnovala Tyrolsko, část Dalmácie, a také přímořské oblasti. Po obsazení těchto území Italy začali být Slovinci tímto státem utlačováni.⁶⁹

Roku 1918 vzniká mezi státy Slovinců, Srbů a Chorvatů jakýsi jednotící útvar nazývaný jako Stát SHS (Stát Slovinců, Chorvatů a Srbů). Zanedlouho po vzniku tohoto útvaru je přejmenován na Království Slovinců, Chorvatů a Srbů a později pak na Království Jugoslávie.⁷⁰

Roku 1920 podepsalo Království SHS společně s Itálií tzv. Rapallskou smlouvu, která řešila rozdělení území. Tato smlouva vycházela z Trojdohody, která Itálii připsala značnou část území dnešního Slovinska a Chorvatska, jak již bylo zmíněno. V této

⁶⁷ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 130-180.

⁶⁸ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 80-100.

⁶⁹ HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0. s. 70-74.

⁷⁰ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 232-240.

smlouvě bylo jednáno také o městě Rijeka, které se nachází na území dnešního Chorvatska. Toto město bylo dle smlouvy prohlášeno jakožto samostatné území, ale i přes tuto vyhlášku jej začali obsazovat nacionalisté z Itálie. Ti pak prohlásili toto město jako italské a Rijeka se tak stala její součástí. V tuto dobu se tedy z Rijeky stal svobodný stát, který měl vlastní měnu i řízení. Když pak roku 1922 dosedl k moci B. Mussolini, byla část Rijeky oficiálně připojena k Itálii. Druhá část přístavního města patřila Království SHS.^{71,72}

I v dnešní době při návštěvě tohoto, dnes chorvatského, města je možné pozorovat jeho rozdělení na dvě části, které jsou od sebe odděleny řekou. Jedna část se nazývá Fiume a dříve patřila Itálii, druhá pak Sušak, který spadal pod Království SHS.

Krátce po podepsání Rapalské smlouvy započala Itálie s nástupem fašismu utlačovat slovinské a chorvatské obyvatelstvo, které v tuto dobu žilo na území Istriie či Dalmácie. Toto obyvatelstvo bylo italizováno a bylo také zakázáno používat chorvatštinu i slovinštinu. Chorvatské a slovinské školy byly v této době uzavřeny a nahrazeny těmi italskými, dokonce i jména těchto občanů byla pozměněna tak, aby zněla více italsky, což se týkalo například i názvů měst. V této době bylo Itálií chorvatské a slovinské obyvatelstvo tak utlačováno, že začalo proti této okupaci bojovat, a to v rámci partyzánských hnutí. Vznikla například organizace TIGR (Terst, Istriie, Gorice, Rijeka), která se snažila proti italským fašistům bránit. Itálie ovšem na tyto partyzánské útoky reagovala docela násilně. V této době byly dokonce některé chorvatské vesnice páleny a Chorvati byli posíláni do koncentračních táborů.^{73,74}

Již zmíněný vznik Království Jugoslávie je datován rokem 1929. Vznik tohoto nového spojujícího útvaru měl za následek například rozdělení území na 9 bánovin. Království Jugoslávie usilovalo o sjednocení všech států, které měly mít jednotné národní

⁷¹ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 244-248

⁷² *Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie/>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

⁷³ *Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie/>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

⁷⁴ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. s. 109-110.

povědomí. V tomto období vznikl dokonce i společný jugoslávský jazyk zvaný srbochorvatština.⁷⁵

Během druhé světové války, konkrétně krátce po jejím začátku, se Království Jugoslávie snažilo držet v neutrální zóně, což ovšem změnil útok Itálie na Řecko, kdy se válka přemístila právě na Balkánský poloostrov. Již v roce 1941 Jugoslávii napadlo jak nacistické Německo, tak i Fašistická Itálie. Ve stejném roce vznikl také samostatný stát Nezavisna država Hrvatska (Chorvatsko), který byl reprezentován členy ustašovského hnutí a bránil se proti fašismu. Území tohoto státu bylo ovšem rozděleno mezi Itálii a Německo. V čele státu stál člen komunistické strany Josip Broz, přezdívaný jako Tito, který se snažil pomocí komunistického odboje postavit proti Německu i Itálii. Na území dnešního Slovinska se v tuto dobu území, která byla připojena k Německu, začala intenzivně germanizovat, naopak území, která spadala pod Itálii, se italská správa snažila držet v dobré a nekonfliktní atmosféře. Italové Slovincům zanechali jejich školy, správu a podobně. Toto gesto vyvolalo z řad slovinského obyvatelstva značné sympatie.^{76,77}

V poválečném období, roku 1945, vznikla Federativní lidová republika Jugoslávie, kterou tvořilo celkem šest států, mezi které patřily Srbsko, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Černá Hora, a právě také Chorvatsko a Slovinsko. Krátce po válce se v Chorvatsku uskutečnil odsun Němců. V tomto období proběhl také masivní odchod italského obyvatelstva, které v období od konce druhé světové války až po rok 1956 emigrovalo v takovém počtu, že se tento odchod řadí k nejmasivnější migraci obyvatel z míst jejich původu, což bylo zapříčiněno zejména komunistickým režimem, který na území Chorvatska v té době vládl. Podle některých statistik se odhaduje počet italských občanů, kteří prchali v tomto období před režimem, na bez mála 200 tisíc.⁷⁸

V 60. letech 20. století se začali bouřit rovněž studenti, kteří nesouhlasili s diferenciací na základě národnosti. Díky této vzpouře tak v roce 1974 vznikla nová ústava, která usilovala o větší míru rovnoprávnosti pro všechny národy na daném území.⁷⁹

⁷⁵ ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s. 417-420.

⁷⁶ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 280-300.

⁷⁷ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 175-190.

⁷⁸ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 317-320.

⁷⁹ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 220-223.

6.1.4. Samostatnost majoritních států

Strany usilující o samostatnost jak Chorvatska, tak i Slovinska, vznikaly už okolo roku 1989. V roce 1991 slovinský parlament obdržel dokument, ve kterém se jednalo o odtržení Slovinska z federace a vzniku samostatného státu. Dokument byl ke schválení odeslán výkonným orgánům ostatních republik. Stejně myšlenky, tedy ohledně osamostatnění, mělo v tuto dobu také Chorvatsko. Obě republiky pak 25. června roku 1991 vyhlásily své státy jakožto samostatné. Vznik těchto samostatných republik ovšem neuznala federativní vláda, která je prohlásila za neplatné. Tento verdikt vyprovokoval tzv. desetidenní válku, ve které Jugoslávie zabrala určitá území na hranicích Chorvatska a Slovinska. Po pár dnech se ovšem Slovinsku podařilo dohodnout s jugoslávskou armádou a byl sepsán dokument na základě kompromisu. Opětovnou samostatnost státy vyhlásily v říjnu 1991, tu o rok později uznaly také ostatní státy. Je také dobré zmínit, že samostatnost obou republik ve velké míře podporovala právě Itálie, která se s oběma státy snažila navázat dobré vzájemné vztahy.⁸⁰

6.2. Chorvatská republika a Italové

Republika Hrvatska neboli Chorvatsko je evropský stát nacházející se na území střední až jižní Evropy u Jadranského moře na Balkánském poloostrově, který sousedí se zeměmi jako jsou Slovinsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Maďarsko a Srbsko. Po mořské hranici Chorvatsko sousedí právě také s Itálií. Podle posledního sčítání lidu v roce 2011 v něm žije přibližně 4,3 milionu obyvatel, z čehož konkrétně italská minorita představuje zhruba 0,4 %, což je bezmála 18 000 občanů země. Úředním jazykem je chorvatština, která se řadí mezi jihoslovanské jazyky. V ústavě je Chorvatská republika definována jakožto národní stát, i přesto zde ovšem žije poměrně velké množství jak etnických, tak i náboženských menšin. Nejpočetnější z nich je minorita srbská, dále například slovinská či maďarská nebo italská.

⁸⁰ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 373-380.

Ústředním náboženstvím je křesťanství, které vyznává 86 % věřících tohoto státu, kteří jsou zejména katolíci. Menší zastoupení má poté křesťanská pravoslavná víra, kterou uvádí 4 % populace, a také islám, který je zastoupen věřícími občany ze 2 %.^{81,82}

Etnikum	1971		1981		1991		2001	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Chorvati	3 513 647	79,4	3 454 661	75,1	3 736 356	78,1	3 977 171	89,6
Srbové	626 789	14,2	531 502	11,6	581 663	12,2	201 631	4,5
Italové	17 433	0,4	11 661	0,3	21 303	0,4	19 636	0,4
Albánci	4 175	0,1	6 006	0,1	12 032	0,3	15 082	0,3
Maďaři	35 488	0,8	25 439	0,6	22 355	0,5	16 595	0,4
Slovinci	32 497	0,7	25 136	0,5	22 376	0,5	13 173	0,3
Češi	19 001	0,4	15 061	0,3	13 086	0,3	10 510	0,2
Černohorci	9 706	0,2	9 818	0,2	9 724	0,2	4 926	0,1
Makedonci	5 625	0,1	5 362	0,1	6 280	0,1	4 270	0,1
Ostatní	161 860	3,7	516 823	11,2	402 549	7,4	174 4666	4,1
Celkem	4 426 221	100,0	4 601 469	100,0	4 784 265	100,0	4 437 460	100,0

Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel v Chorvatsku v letech 1971-2001 dle jednotlivých národností (zpracováno dle Croatian Bureau of Statistics).

Tabulka č. 2 zobrazuje vývoj počtu obyvatel na území Chorvatska v letech 1971-2001. Řádek ostatní zahrnuje další národnostní menšiny jako například Romy nebo Bosňáky společně s občany, kteří svoji národnost neuvedli. U italského obyvatelstva lze u sčítání v roce 1981 sledovat značný pokles narozdíl od roku 1991, kdy vzniká samostatná republika, kterou se množství občanů z řad italské minority snažilo podpořit. V tomto roce byl tedy počet zástupců italské minority opět vyšší a v zastoupení 0,4 % populace si drží svoji stabilitu až do současnosti.

⁸¹ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 4.

⁸² *Stát Chorvatsko*. [online]. Chrovatsko.cz, Copyright © 2001-2016 [cit.2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/stat.html>

	2011	
Etnikum	Počet	%
Chorvati	3 874 321	90,42
Srbové	186 663	4,36
Italové	17 807	0,42
Albánci	17 513	0,41
Maďaři	14 048	0,33
Slovinci	10 517	0,25
Češi	9 641	0,22
Černohorci	4 517	0,11
Makedonci	4 138	0,10
Ostatní	141 334	3,38
Celkem	4 280 499	100,00

Tabulka 3: Počet obyvatel Chorvatska z posledního sčítání lidu v roce 2011 (zpracováno dle Croatian Bureau of Statistics).

Tabulka č. 3 udává počet obyvatel Chorvatska z posledního sčítání lidu, které proběhlo v roce 2011, dle jednotlivých národností. V řádku ostatní jsou opět zahrnuta další etnika, stejně jako u předchozí tabulky. Jak je možné pozorovat, italských obyvatel pobývá na území Chorvatské republiky bezmála 18 000, což představuje vzhledem k celkovému počtu občanů 0,42 %.

Jak již bylo zmíněno v minulých kapitolách, italská minorita v Chorvatsku se řadí mezi autochtonní (původní), což objasňuje i historický kontext na území Chorvatské republiky, která byla s Itálií v průběhu minulosti stále v kontaktu, ať už například v době, kdy oblast Istrie či Dalmácie spadala pod Itálii nebo v dalších mnoha situacích, které již byly uvedeny. Lze zde tedy pozorovat, že tyto státy jsou už dlouhá léta propojovány vzájemnými vazbami.

Italská menšina pobývá na území Chorvatska zejména v přímořských oblastech, pod které spadají také pozorovaná města Rovinj a Rijeka.

Rijeka jakožto třetí největší město Chorvatské republiky, kde žije zhruba 130 tisíc obyvatel, má ve svých řadách celkem cca 2 250 Italů, což jsou necelá 2 % obyvatel tohoto města. Rijeka (italsky Fiume) je také jedním z ústředních míst italské komunity v tomto státě. Opakem je Rovinj, což je na rozdíl od industriální Rijeky, město s pouhými 14 tisíci obyvateli. Zde představuje italská část obyvatelstva 15 % z celkového počtu občanů, což je zhruba 2 000 z nich. Díky těmto číslům se Rovinj (italsky Rovigno) stává chorvatským městem, ve kterém je italské obyvatelstvo zastoupeno v největším množství v souvislosti na počtu občanů.

6.2.1. Vztahy italské menšiny s chorvatskou majoritou

Vzájemné vztahy jsou vždy ovlivňovány zejména tím, zda se obě skupiny dokážou vzájemně tolerovat a respektují svá lidská práva. V opačném případě většinou nastane situace, že tyto dvě skupiny, v tomto případě národy, spolu vychází spíše negativně. Vzájemné vztahy ovlivňuje také historická paměť minoritního obyvatelstva, která může v určitých situacích zanechat následky, na jejichž základě se může postoj k majoritnímu obyvatelstvu měnit.^{83,84}

Přestože vztahy italské minority s Chorvaty jsou v současnosti popisovány spíše kladně, nebylo tomu tak i v minulosti. Za již zmiňovaného komunistického režimu totiž byly vztahy těchto dvou národů velice vyhrcoené, a i v dnešní době je historie italské menšiny v této zemi chápána velice tragicky.⁸⁵

Toto období, tedy po konci druhé světové války za komunistického režimu na území dnešního Chorvatska, je také, dle většiny respondentů z řad italské minority žijící v Chorvatsku, pokládáno za vůbec nejsložitější. Respondent Dorian uvedl, že masivní většina Italů, kteří v tomto období přechali, byli nuceni své domy a majetek zanechat na místě a nemohli si nic odnést s sebou. „*Tyto opuštěné domy se pak rozdělovaly mezi chudé obyvatelstvo bez domova a noví vlastníci se tak nastěhovali do plně vybavených domů.*“ Dále zmiňoval, že složitou situaci v této době procházela také jeho vlastní babička, která chtěla před komunistickým režimem rovněž uniknout do Itálie, ovšem nebyla v té době plnoletá, a tak musela poslechnout své rodiče a zůstat v Chorvatsku. Další respondent z řad italské minority v Chorvatsku uvedl, že kvůli nesouhlasu s komunistickým režimem přišel v té době o práci. Respondent pak také zmínil: „*Za komunismu, který v Chorvatsku panoval, pro mě bylo nejtěžší to, že v Dalmácii bylo zakázáno mluvit italsky a měl jsem tak problém s komunikací, jelikož jsem majoritní jazyk neuměl.*“

Je také dobré zmínit, že při exodu italského obyvatelstva, si s sebou minorita odnesla své zvyky a tradice. Postupem času se do těchto chorvatských měst, ze kterých Italové

⁸³ JESENKÝ, J. Příspěvek k rozvoji teorie integrace zdravotně postižených. Speciální pedagogika, 1996, roč. 6, č. 3, s. 2-17.

⁸⁴ CERGOL, Jadranka. Some typological features of the "minority" literature: the case of the Slovenian and Italian minorities. *L'ANALISI LINGUISTICA E LETTERARIA*. 2016, s. 31-76.

⁸⁵ BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

prchali, začali stěhovat noví občané, a to z různých koutů Evropy. Ti si s sebou rovněž přinášeli prvky své kultury, které se tímto začaly mísit.^{86,87}

Podle mnoha italských občanů, a to i samotného prezidenta italské komunity v Chorvatsku, se tyto negativní vztahy v posledních letech uklidnily a jsou v tuto chvíli vnímány spíše pozitivně, což potvrzuje například i moment, kdy vznikalo samostatné Chorvatsko (1991) a Itálie byla mezi prvními státy, které tuto nezávislost podpořily. Co se pak samotné Itálie týče, je v současnosti chorvatským největším vývozním partnerem, oba národy vzájemně navštěvují své země, a také v Itálii tvoří chorvatští občané menšinu, zejména v městech jako jsou Terst nebo Benátky.

Stát	Export (%)
Itálie	15 %
Německo	13 %
Slovinsko	11 %
Bosna a Hercegovina	9,4 %
Rakousko	6,5 %

Tabulka 4: Seznam největších vývozních partnerů Chorvatska. (zdroj: <https://tradingeconomics.com/croatia/exports-by-country>)

Na otázku, jak v současné době vnímají členové z řad italské minority v Chorvatsku své vztahy s majoritou byly odpovědi především kladné, ovšem někteří z respondentů si stěžovali na chorvatský národ jako na příliš nacionalistický. „*Moje identita v Chorvatsku je rozdělena na dvě části, podle toho, zda jsem v okruhu svých blízkých, se kterými můžu mluvit italsky a cítit se jako pravý Ital. Pokud potřebuji řešit různé pochůzky po úřadech, lékařích a podobně, lidé na mě pohlížejí, jako bych byl z jiného světa, když nerozumím chorvatsky a občas je velice těžké se v takových případech dorozumět.*“ Uvedl jeden z respondentů. Další z dotazovaných uvedl, že i přesto, že v Chorvatsku vede spokojený život, se vždy bude cítit pouze jako člen menšiny, který do chorvatské populace úplně nezapadá.

⁸⁶ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 6-14.

⁸⁷ *Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie/>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-12-01]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

I přes občasné nedostatky ovšem většina Italů uvádí, že se v Chorvatsku cítí dobře, a také že chorvatská vláda dává této menšině na pobřeží, kde se nejvíce sdružuje, možnosti dodržovat své tradice a zvyky. „Žít v Chorvatsku není pro italské občany, kteří jazyk neovládají, úplně snadné, ovšem v oblasti Istriie máme své vlastní školy, kostely a i asociace, díky kterým máme stále možnost cítit se jako Italové.“ tvrdí dotazovaný Ital.

Chorvatsko skutečně v přímořských městech nabízí svým italským občanům možnosti, jako vzdělávat se ve vlastních školách, dokonce také vést své vlastní časopisy, učebnice, rádio i televizní programy. V přímořských oblastech Chorvatské republiky mají Italové celkem 19 vlastních škol, z toho 8 základních pro děti od 7-14 let a 11 gymnázií, pro žáky od 14-18 let. Výuka na těchto školách probíhá celá v italštině.⁸⁸

Co se médií týče, minoritní masové sdělovací prostředky na území majoritního státu vydávají okolo 60 listů, které jsou psány jazyky menšin a jsou hrazeny díky Radě pro národnosti menšiny, která pak situaci ohledně minoritních vydavatelství pečlivě sleduje. Konkrétně Italové mají v Chorvatsku své nakladatelství s názvem Edit, které sídlí v Rijece a každý rok obdrží z chorvatského rozpočtu více než 5 milionů kun na podporu médií ve svém mateřském jazyce.⁸⁹

Současné vzájemné vztahy italské menšiny s chorvatskou majoritou jsou z pohledu minority tedy vnímány spíše pozitivně, Italové mají v Chorvatsku možnost rozvíjet svoji kulturu a jsou v tomto ohledu majoritou plně podporováni. Mezi negativa patří především jazyk, kterým většina Italů neumí hovořit, a naopak Chorvaté zase nemluví italsky, což v mnoha situacích vede ke složitosti dorozumění se, ať už například pouze v běžných situacích, jako je nákup v obchodě, tak i u lékaře, na úradech a podobně. Někteří minoritní občané jsou i názoru, že Chorvaté jsou vůči menším etnikům uvnitř svého státu nepřátelští a příliš velcí nacionalisté. „Když Chorvat zjistil, že jsem Ital hlásící se k této menšině, začal se povyšovat nebo mě úplně ignoroval“ uvedl jeden z respondentů. Jeden dotazovaný dokonce zmínil fakt, že majorita často vyzdvihuje své produkty v oblasti zemědělství, jako

⁸⁸ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 5.

⁸⁹ *Národnostní menšiny v Chorvatsku a jejich tištěné informační prostředky* [online]. © Jednota – Novinové vydavatelská instituce [cit 10.3.2018]. Dostupné z: <http://www.jednota.hr/index.php/cz/jednota-clanci/item/3833-narodnostni-mensiny-v-chorvatsku-a-jejich-tistene-informacni-prostredky>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

jsou maso, víno či olivový olej, přestože jsou zejména z oblasti Istrie a mnohem více se na jejich chovu a pěstování podílí Italové.

6.2.2. Spokojenost Italů v Chorvatsku

Jak již bylo nastíněno, spokojenost je jakýsi komplet mnoha věcí, které dohromady udávají právě to, zda člověk skutečně spokojený je či nikoliv. Mezi tyto jednotlivé prvky patří především zaměstnání, finance, bydlení, zdraví, volný čas a prostředí.⁹⁰

Chorvatská vláda nabízí Italům ve své zemi mnoho způsobů, jak šířit své italské tradice a být tak spokojeni. Jak bylo uvedeno, menšina zde má mnoho svých škol, kde je vzdělávána ve svém jazyce, dále pak možnost publikovat svá vlastní média, konat kulturní akce či dokonce vést si své vlastní komunity.⁹¹

Ve městě Rijeka je například každoročně konán slavný karneval, na jehož přípravách se podílí především Italové. Tento karneval se koná vždy 40 dní před začátkem Velikonoc a je rozdělen na dvě etapy. První týden mají průvod děti, druhý naopak dospělí. V obou případech jsou typické zejména vlastnoručně vyráběné masky, většinou v podobě zvířat. Tato událost je vždy spojena s vystoupením mnoha skupin a občané z řad Italů si jej velice pochvalují. Tento karneval se postupem let stal také jedním z nejvýznamnějších akcí v Evropě. Dorian ohledně události zmínil: „*Karnevalu se každoročně účastníme a schází se tu lidi i z jiných zemí, příprava je skvělá, jediné, co je trochu škoda, že Chorvaté se těchto akcí moc neúčastní.*“⁹²

⁹⁰ PRAAG, Bernad. M. S. van; FRIJTERS, Paul; FERRER-I-CARBONELL, Ada. The Anatomy of Subjective Well-being. *Journal of Economic Behavior & Organization* [online]. 2003. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/4972177_The_Anatomy_of_Subjective_Well-Being

⁹¹ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 5-13.

⁹² BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-12-01]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

Obrázek 4: Karnevalový průvod v Rijece. (zdroj: <https://www.croatiaweek.com/video-10000-parade-in-rijeka-at-croatias-biggest-carnival/>)

Tímto karnevalem se Chorvatská republika ovšem nijak neodlišuje od slavení samotných Velikonoc, které zde mají podobný průběh jako v dalších evropských státech, například i České republice. Na základě slavení svátků byla dotazovaným položena otázka, jestli slaví v Chorvatsku svátky jako Italové (uznávají státní svátky v Itálii, uskutečňují při nich své tradice apod.) nebo jako majoritní obyvatelstvo. Odpovědi byly různorodé, řada minoritních občanů dokonce uvedla, že svátky slaví jako majoritní obyvatelstvo: „*Slavíme svátky stejně jako Chorvaté, jelikož v těchto dnech mají děti ve školách prázdniny a my v práci volno. Na italské státní svátky nám zde nikdo žádnou dovolenou samozřejmě nedá.*“ Další respondentka uvedla, že slaví svátky společně s majoritou, jelikož s majoritním členem uzavřela sňatek. Mnoho respondentů ovšem uvedlo, že Chorvatské svátky neuznává a slaví pouze ty své: „*Volno v tyto dny sice nemáme, ale to nemění nic na tom, že v těchto dnech dodržujeme své italské zvyky.*“

Nejvíce Italů ovšem jako největší pozitivum zmínilo možnost scházet se ve svých komunitách. Těch mají na území Chorvatska celkem 46 a mohou si v nich samovolně dodržovat své zvyky a tradice. Tyto komunity slouží také k udržení minoritního jazyka na tomto území a kladou velký důraz na dodržování tradic, díky kterým si členové majority uvědomují svoji identitu. První italské komunity na území Chorvatska vznikaly v 2. polovině 19. století v oblastech Istriie, a také samotné Rijece.

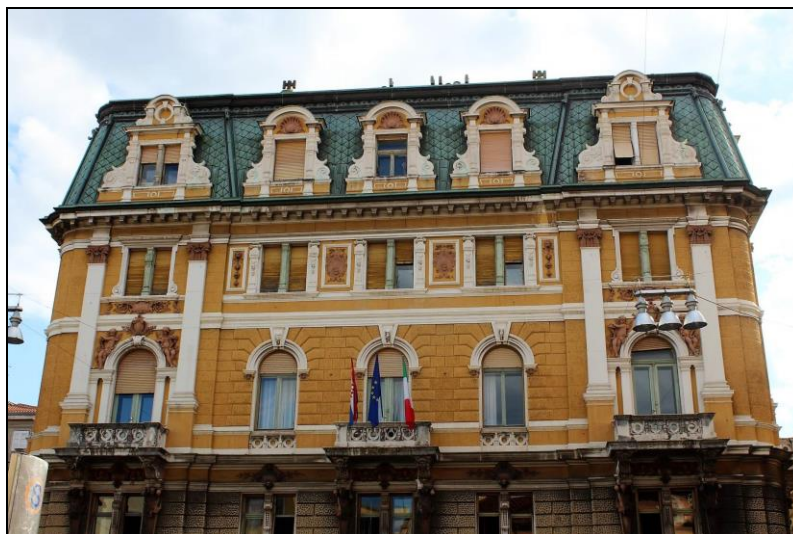
Počet členů jednotlivých komunit je v každém městě jiný. Je také dobré zmínit, že ne všichni Italové žijící v daných městech jsou členy této komunity, a tak tato čísla nejsou shodná. Nejvíce zastoupenou komunitou je Fiume v Rijece, ke které se hlásí přes 7200 italských obyvatel. Dalšími početnými komunitami jsou pak Pola (5200 členů), Rovigno

(2422 členů) či Umago se zhruba 2260 členy.⁹³

Obrázek 5: Uvítací cedule italské komunity v Rijece (zdroj:vlastní archiv)

Konkrétně komunita ve zkoumané Rijece (*Comunità degli Italiani di Fiume*) slouží zejména pro společenské události, jak vypověděli respondenti, kteří zde pracují. Dominantou této budovy je společenský sál, ve kterém probíhají různé kulturní akce, od hodin zpěvu italských písní, až po promítání italských filmů. Další místnost je určena zejména pro pondělní partie karet.

Obrázek 6: Centrální budova italské komunity v Rijece (zdroj: vlastní archiv)

Nachází se zde také mnoho místností sloužících pro manuální práce, jako je například místnost pro výrobu keramických produktů nebo místnost pro malbu obrazů. Členové minorit v těchto dílech nejčastěji zobrazují různé motivy města, například

⁹³ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6.

městskou věž, nebo se inspirují díly italských umělců. V této budově se také tvoří masky na již zmiňovaný karneval. Členové menšiny své nadcházející akce často sdílí na sociálních sítích, což potvrdil i samotný prezident Marin: „*Na Facebooku máme vytvořenou skupinu, do které přidáváme různé budoucí akce, aby o nich vědělo co nejvíce z nás.*”

Obrázek 7: Společenský sál italské komunity v Rijece. (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek 8: Keramické výrobky členů komunity z řad italské menšiny. (zdroj: vlastní archiv)

Druhou navštívenou italskou komunitou byla ta v Rovinji, která spolu s ní obsahuje i historické výzkumné centrum italské menšiny. V budově se rovněž nachází knihovna s více než 110 tisíci svazky italských knih, které jsou zejména o historii měst, kde se italská minorita vyskytuje, tedy oblasti Istrie a Rijeky a o italské menšině obecně.

Toto místo je výzkumníky navštěvováno v poměrně velké míře a každý rok jich sem dle jednoho zaměstnance, který poskytl rozhovor, zavítá zhruba 850. “*Výzkumníci jsou zejména ze samotné Itálie, ale mnoho jich je také z Chorvatska a Slovinska.*” dodal.

V rámci prohlídky bylo možné prohlédnout si významnou sbírku geografických, topografických a vojenských map, které jsou rozvěšeny po celé budově. Respondent dále uvedl, že v této komunitě (Rovigno) je celkem 20 zaměstnanců, výzkumníci a až kolem 70 externích spolupracovníků.⁹⁴

Obrázek 9: Uvítací cedule italské komunity a výzkumného centra v Rovinji. (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek 10: Sídlo italské unie v Rovinji. (zdroj: vlastní archiv)

V celém městě bylo také, narozdíl od industriální Rijeky, možné pozorovat, že v historickém centru Rovinje je silně cítit italská kultura. Chvillemi bylo možné připadat si jako v samotné Itálii, dokonce zde bylo možné zaslechnout i minoritní jazyk, který v Rijece nebyl vůbec zpozorován při jeho užívání.

Veškeré nápisy, co se týče například názvů ulic, dopravních zastávek a podobně, jsou v tomto městě psány dvojjazyčně, tedy jak chorvatsky, tak i italsky.

⁹⁴ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 13.

Co se tedy spokojenosti Italů v Chorvatsku týče, mají zde poměrně velké množství možností, jak svoji identitu zachovávat. Mnoho z nich právě v tomto ohledu projevilo vděk chorvatské vládě. Je také dobré uvést, že co se spokojenosti týče, je zde popisována pouze z pohledu celé minority. Bylo by snad až nemožné vyslechnout každého z respondentů a zahrnovat zde i jeho finanční situaci, či spokojenost v zaměstnání, stejně tak například i zdraví. Co se ovšem týká volnočasových možností či prostředí, je zde ve větší míře možné uplatnit tyto výsledky výpovědí na celou minoritu.

6.2.3. Práva italské minority v Chorvatsku

Ochrana práv italské, ale i ostatních národnostních menšin v Chorvatsku, byl jeden z předpokladů pro uznání Chorvatska jakožto samostatného, roku 1991. „*Aby Chorvatská republika byla uznána, bylo třeba mít legislativně vymezené zákony týkající se ochrany všech etnik a menšin, zejména pak té srbské, která je v Chorvatsku nejpočetnější.*“ uvedl prezident italské komunity v Chorvatsku.

Díky tomu právě v roce 1991 přijal parlament ústavní zákon pojednávající o lidských právech, svobodách národa a etnických společenství, aby podmínku osamostatnění se splnil. Chorvatsko se tímto sice zaručilo legislativně chránit menšiny na svém území, ale to právě především kvůli mezinárodnímu tlaku okolních států, nikoliv ze samotné politické vůle státu.

V roce 1998 Chorvatská republika pak ratifikovala Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků a o rok později předložila zprávy o dodržování těchto práv týkajících se menšin. Tyto informace, které údajně velice podrobně popisovaly platné právní předpisy, byly rozporuplné s jejich reálnou aplikací a dodržováním. Na základě toho vytvořili Srbové v Rijece s pomocí Organizace občanské společnosti roku 2005 svoji vlastní zprávu, ve které nastínili skutečnou situaci.

Na základě toho podnikl Úřad vlády pro národnostní menšiny kroky, co se týče podpory menšinových organizací ve svém státě a Chorvatsko také začalo přidělovat křesla v parlamentu zástupcům etnických menšin, kteří měli možnost se podílet na veškerém projednávání.

Díky tomu došlo od té doby v oblasti práv menšin, ke značnému pokroku, Chorvatsko má ve své Ústavě zakotveny zákony obecně týkající se ochrany práv menšin na svém území, na základě kterých podporuje minority například v následujících věcech:

- Soukromé i veřejné používání menšinového jazyka
- Vzdělávání v menšinovém jazyce
- Používání značek a symbolů menšin
- Kulturní autonomie sloužící k uchování a rozvoji vlastních svátků a tradic
- Právo vyznávat své náboženství
- Přístup k médiím v jazyce menšin
- Sdružování se za účelem společných aktivit a zájmů
- zastoupení v zastupitelských orgánech státu a na místní úrovni
- ochrana před jakoukoli činností, která ohrožuje nebo může ohrožuje existenci menšin a jejich uplatňování práva a svobody ⁹⁵

Na základě výše uvedených bodů, které by Chorvatská republika měla dodržovat právě také vzhledem k Italům, je možné tyto jednotlivá ustanovení aplikovat na reálnou situaci.

Respondenti z řad italské menšiny v Chorvatsku skutečně mají možnost jak soukromě, tak i veřejně komunikovat italsky, ovšem většina z respondentů uvedla, jak již bylo zmíněno, že Chorvaté menšinový jazyk příliš neovládají, v čem je komunikace s majoritou pro Italy výrazně složitější. Ve městě Rovinj bylo ovšem možné pozorovat dvojjazyčné cedule u například autobusových zastávek, názvů ulic a podobně. Podpora ohledně jazyka je také v ohledu na média, jelikož Italové mají své vlastní nakladatelství EDIT (EDizioni ITAliane) sídlící v Rijece.

Obrázek 11: Dvojjazyčné cedule v Chorvatsku. (zdroj: vlastní archiv)

⁹⁵ *Minorities in Croatia*. United Kingdom: Kavita Graphics, 2003. ISBN 1-904584-10-1. s. 16-22.

Italové mají skutečně možnost vzdělávat se ve vlastních školách, ve kterých výuka probíhá italsky, a kde jsou vzděláváni také ohledně jejich historie na území Chorvatska.

Co se pak kulturních akcí týče, většina respondentů uvedla, že se jich majorita příliš účastnit nechce, ovšem nemá problém s pomocí ohledně příprav. Další události utužující italské tradice probíhají v italských komunitách, které se snaží Italy spojovat v různých aktivitách co se týče umění, sportu a dalších.

Italové také mají členy ze svých řad v chorvatském parlamentu, které si při každých volbách sami vybírají, a kteří následně mají možnost promlouvat do problematiky týkající se právě například práv menšin.

6.3. Slovinská republika a Italové

Slovinská republika (Republika Slovenija) se nachází, stejně jako Chorvatsko, ve střední Evropě, je přímořským státem a sousedí právě s Itálií, Chorvatskem, Rakouskem či Maďarskem. Ve Slovinsku žije zhruba 2 miliony obyvatel, z kterých tvoří drtivou většinu samotná majorita, tedy Slovinci, jelikož je Slovinsko velice homogenním státem. Nachází se zde ovšem také menšiny, většinou z okolních států a států bývalé Jugoslávie. Nejpočetnější z nich je menšina srbská, dále pak Chorvati nebo Bosňáci. Co se samotných Italů ve Slovinsku týče, jsou sice menšinou početně menší, v zastoupení 0,1 %, ovšem spolu s Maďary a Romy jsou ve státě chráněni slovinskou ústavou.

Slovinsko je děleno na 8 provincií, z kterých je, co se italské menšiny týče, nejzajímavější Přímoří, ve kterém žije nejvíce zástupců z řad této minority. Největší výskyt Italů je zde zejména kvůli blízkým italským hranicím, jelikož se nedaleko nachází italské přístavní město Terst.

Hlavním a úředním jazykem je slovinština, kterou mluví až 91 % občanů státu. Dále se zde stále nachází mnoho rodilých mluvčích z okolních států z dob bývalé Jugoslávie, kteří hovoří například chorvatsky, srbsky či černohorsky.⁹⁶ Co se pak jazyku pozorované menšiny týká, Italové mají v oblastech, kde se vyskytují, tedy v těch přímořských, oficiální status chráněný zákonem. Dle statistik pak až 15 % Slovinců rovněž ovládá italský jazyk.

⁹⁶ Tyto jazyky dříve, v době jugoslávské éry, tvořily jeden společný zvaný srbochorvatština.

Slovinsko je dle náboženské víry především katolickou zemí, kde se až 58 % obyvatel hlásí k římskokatolické církvi, dále je zde také 2,4 % vyznavačů islámu a 2,3 % věřících uznává protestantismus.^{97,98}

Etnikum	1971		1981		1991	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Slovinci	1 578 963	94,0	1 668 623	90,8	1 689 657	88,3
Srbové	20 209	1,2	41 695	2,3	47 401	2,5
Chorvati	41 556	2,5	53 882	2,9	52 876	2,8
Maďaři	8 943	0,5	8 777	0,5	8 000	0,4
Albánci	1 266	0,1	1 933	0,1	3 534	0,2
Makedonci	1 572	0,1	3 227	0,2	4 371	0,2
Černohorci	1 950	0,1	3 175	0,2	4 339	0,2
Italové	2 987	0,2	2 138	0,1	2 959	0,2
Ostatní	23 360	1,3	54 931	2,9	108 210	5,2
Celkem	1 680 806	100,0	1 838 381	100,0	1 921 347	100,0

Tabulka 5: Vývoj počtu obyvatel Slovinska v letech 1971-1991 dle jednotlivých národností. (zdroj: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=7)

Tabulka č. 4 zobrazuje vývoj počtu obyvatel ve Slovinsku na základě sčítání lidu z let 1971-1991 rozdělený dle jednotlivých národností. V řádku ostatní jsou zahrnuti občané, kteří svoji národnost nevedli a ostatní etnika, mezi které lze zařadit například Romy či Bosňáky.

Etnikum	2002	
	Počet	%
Slovinci	1 631 363	83,1
Srbové	38 964	2,0
Chorvati	35 642	1,8
Maďaři	6 243	0,3
Albánci	6 186	0,3
Makedonci	3 972	0,2
Černohorci	2 667	0,1
Italové	2 258	0,1
Ostatní	236 741	12,1
Celkem	1 964 036	100,0

Tabulka 6: Počet obyvatel Slovinska na základě posledního sčítání lidu 2002 dle jednotlivých národností. (zdroj: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=7)

⁹⁷ KOKAISL, Petr, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, Andrea ČERNÁ a kol. *Pestrá Evropa: Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané*. Praha: Nostalgie, 2018. ISBN 978-80-906207-7-3. s. 33.

⁹⁸ *Základní informace o Slovinsku* [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.mundo.cz/slovinsko/geografie>

Tabulka č. 5 přibližuje počet obyvatel Slovinska dle posledního sčítání lidu, které proběhlo v roce 2002. Řádek ostatní zobrazuje opět, jako u předchozí tabulky, občany s další národností a ty, kteří ji neuvedli. Celkově lze sledovat postupný nárůst obyvatel Slovinska, které má už necelé 2 miliony obyvatel. Italové se vyskytují v počtu 2 258 občanů, což vzhledem k celkovému počtu obyvatel znamená 0,1 % zastoupení.

Minorita Italů, která je ve Slovinsku rovněž autochtonní, žije především na pobřeží (stejně jako v Chorvatsku), kde obývá přímořská města, mezi které patří zejména Koper, Piran či Izola. Nejvíce zastoupeným regionem, co se počtu menšinových italských obyvatel týče je tzv. Obalno-kraška regija, ve kterém se dle statistik z posledního sčítání lidu vyskytuje 1 866 Italů z celého Slovinska. Celkový počet zástupců italské menšiny je pak, jak již bylo zmíněno, 2 258. Další regiony, kde se vyskytují Italové jsou Osrednjeslovenska regija, Goriška regija či Savinjska regija.

Region	Počet Italů
Obalno-kraška regija	1 866
Osrednjeslovenska regija	139
Goriška regija	100
Gorenjska statistična regija	36
Primorsko-notranjska statistična regija	19
Savinjska regija	18

Tabulka 7: Nejvíce zastoupené regiony italskou menšinou dle posledního sčítání lidu roku 2002. (zdroj: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=17)

Zkoumané město Koper (Capodistria), ve kterém žije zhruba 25 tisíc obyvatel, obývá přibližně 2 % Italů, což je cca 500 zástupců menšiny. Narozdíl od rušnějšího města, je Piran (Pirano), druhá navštívená destinace, spíše menším městečkem, ve kterém v současnosti žije 3 804 obyvatel, a které je také dle různých zdrojů považováno za „nejitalstější“ město ve Slovinské republice. Italskou příslušnost zde totiž udává až 2 000 občanů, což je více než 50 % zastoupení celého města.⁹⁹

⁹⁹ KOKAISL, Petr, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, Andrea ČERNÁ a kol. *Pestrá Evropa: Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané*. Praha: Nostalgie, 2018. ISBN 978-80-906207-7-3. s. 33-36.

6.3.1. Vztahy italské menšiny se slovinskou majoritou

Ve Slovinsku bylo rovněž jako v Chorvatsku zkoumáno, jaké vztahy mezi sebou minorita s majoritou mají. Co se Slovinské republiky týče, ve městech, kde se Italové vyskytují, je běžné slyšet spíše italštinu než majoritní jazyk. Na ulicích, v restauracích a dalších místech zde totiž převažoval minoritní jazyk, což bylo hned prvním poznatkem tohoto výzkumu.

Italská menšina má ve Slovinsku rovněž své vlastní školy, nacházející se ovšem pouze na pobřeží. Narozdíl od Slovinska mají Italové možnost své nejmladší děti dávat i do speciálních italských školek. Tyto školy a školky začaly vnikat během 20. století a výuka zde probíhá celá v italštině, ale povinným předmětem je pro žáky také majoritní jazyk, tedy slovinština, která je vyučována většinou dvakrát týdně. Dalšími povinnými předměty jsou i takové, které žáky seznamují s historií jejich menšiny a snaží se jim jejich důležitost připomínat. Zajímavostí je i fakt, že slovinské děti, kteří žijí v pobřežních městech, tedy ve městech jako jsou Koper, Izola či Piran, mají ve škole naopak povinné hodiny italštiny. Prezident italské komunity ve Slovinsku uvedl: *„Majorita má ve školách ovšem také hodiny naopak našeho jazyka, je to údajně kvůli tomu, aby se děti mezi sebou dokázaly dorozumět a mohly se tak přátelit a podobně“*. Jeden z respondentů ovšem uvedl, že komunikace mezi etniky, co se týče jazyka, byla v minulosti ještě o něco lepší, než je tomu nyní: *„Musím říct, že mi připadá, že podpora vzájemné komunikace mezi mladšími generacemi poslední dobou trochu zaostává. Slovinské děti se mnohem raději jako druhý jazyk učí angličtinu a naši italštině nevěnují tolik pozornosti“*. Je také dobré zmínit, že tento „problém“ mladších generací není pouze u majority, ale i u italských dětí, které se naopak tolik druhý jazyk učit nechtějí.

Vzájemné vztahy Italů se Slovinci v navštívených městech jsou opět velice provázány historií. Například samotný název města Koper (italsky Capodistria) pochází již z roku 1278, kdy toto město spadalo pod nadvládu Benátské republiky, jejichž obyvatelům sloužilo jakožto brána do Istrie pod názvem Caput Histriae, z kterého se také dnešní Capodistria vyvinulo.

Na otázku, jaké vztahy Italové se Slovinci mají odpovídali minoritní respondenti velice kladně. Skutečně byl za jedinou nevýhodu uváděn pouze jazyk, kterému mladší generace nevěnují dostatečnou váhu. *„Ve Slovinsku se cítím jako doma a myslím, že*

nemluvím jen sám za sebe, nemám problém se kdekoliv dorozumět a nepřijdu si hloupě, když na veřejnosti používám svůj rodný jazyk“. uvedl jeden z dotazovaných.¹⁰⁰

Co se italských médií ve Slovinsku týče, Italové využívají chorvatské vydavatelství s názvem Edit, které rovněž ve Slovinsku vydává školní učebnice, knihy a podobně. Naopak italská menšina ve Slovinsku zajišťuje rozhlas a televizní vysílání, které využívají také Italové v Chorvatsku.

Toto rádio, s názvem Capodistria, sídlí přímo v Koperu a spadá pod slovinskou rozhlasovou agenturu. Vzniklo již v roce 1949, tehdy ještě pod názvem Radio Terst Zona Jugoslavia, kdy přenosy probíhaly v italštině, ale také slovinštině a chorvatštině. V roce 1979 začal mít tento rozhlas vlastní frekvenci a vysílá již pouze italsky a slovinsky, díky čemuž se řadí k prvním dvojjazyčným vysíláním v oblasti Evropy. Marcella dále dodala: „*Tato stanice sděluje našim členům komunity zejména události, co se týče kultury a zábavy a samozřejmě pouští italskou muziku“.* Mimo jiné se občas věnuje také současné politické situaci a dění v celém Slovinsku.

Televizní stanice má název TV Koper-Capodistria a vznikla koncem 70. let 20. století. Proslavila se zejména svým pořadem s názvem La Costiera, což v překladu znamená Pobřeží, který tato stanice věnovala členům italské menšiny v Chorvatsku a ve Slovinsku. Na základě velkého ohlasu z řad jak menšiny, tak i samotné Itálie, začala tato televize spolupracovat s italskou a dostává se jí velké podpory právě od samotné italské vlády.¹⁰¹

Ve Slovinské republice je tedy ze strany majority vysoká podpora italské autochtonní menšiny, která zde má možnost navštěvovat vlastní školy, hovořit mateřským jazykem a využívat italská média, která slouží především k tomu, aby minorita měla co nejlepší možné zázemí. Menšina nemá v přímořských oblastech problém s komunikací s majoritou, která italštinu ve většině případů ovládá a jediným negativem uvedeným od respondentů je pak již zmiňovaná nižší angažovanost učit se vzájemně tyto dva jazyky (slovinsky, italsky) mladšími generacemi.

¹⁰⁰ KOKAISL, Petr, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, Andrea ČERNÁ a kol. *Pestrá Evropa: Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané*. Praha: Nostalgie, 2018. ISBN 978-80-906207-7-3. s. 33-41.

¹⁰¹ *Televizija Slovenija* [online]. Copyright © 2017 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.rtv slo.si/tv>

6.3.2. Spokojenost Italů ve Slovinsku

Slovinský stát, rovněž jako ten chorvatský, umožňuje Italům šířit svoji kulturu a dělá vše pro to, aby se Italové v této zemi cítili co nejlépe. „*Ve Slovinsku jsem skutečně spokojená, máme možnost scházet ve svých komunitách, dokážeme se domluvit svým jazykem, děti zde mají možnost chodit do škol, kde výuka probíhá italsky a všechny akce, které zde probíhají jsou moderovány dvojjazyčně.*“ uvedla Marcella.

Co se kulturních akcí ve Slovinsku týče, významné jsou především karnevaly, jako například Istrijský karneval, který je každý rok konán ve 4 pobřežních městech Slovinska, konkrétně ve městech Koper, Izola, Piran a Portorož. „*Tento karneval je asi specifický tím, že probíhá souběžně na více místech Slovinska a tyto obce spolu po celou dobu komunikují a především spolupracují. Má to veliký úspěch a je to jedna z nejzajímavějších akcí u nás*“ zmínil prezident Andrea. Celá událost je spojena především různými maskami a kostýmy, pouličními představeními a podobně. Na akci se sjíždějí lidé z celého Slovinska, ale jelikož probíhá právě v místech, kde se nejhojněji vyskytuje italská menšina, má na těchto akcích rovněž vysokou účast.

Akce, kterou bylo dokonce možné zažít na vlastní kůži, probíhá každoročně v Pirani a jmenuje se Pomorski krst. Tato událost je konána pravidelně na začátku září a oslavuje námořnictví, kde je symbolem především bůh moře Neptun. Děti z okolních škol si připravují různá vystoupení, ať už taneční nebo pěvecká. Tato událost se každoročně koná na Tartiniho náměstí, které se nachází v centru města. První ročník byl již v roce 1947, čímž se tato událost stává nejstarší nepřetržitou akcí v oblasti slovinské Istrie, a také nejstarší nepřetržitou školní akcí celého Slovinska. Tento festival byl pro výzkum nejzajímavější především z jazykového hlediska, jelikož moderátorka, která celým programem provázela a představovala jednotlivá představení, mluvila dvěma jazyky. Celou akci nejdříve uvedla ve slovinštině, poté také v italštině. Vrcholem celé události je pak vyzvednutí pirátské vlajky na stožár. Andrea dodal: „*V době, kdy tato oslava probíhá, což jsou většinou dva až tři dny, mají všichni zlevněné vstupy do městských galerií a muzeí, čehož v posledních letech využívají zejména turisté*“. Tato akce utužuje kontakt mezi italskou menšinou a slovinskou majoritou, jelikož se na jejím konání podílejí obě národnosti.¹⁰²

¹⁰² U dveří je 72. námořní kříž, svátek námořnictví [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.portoroz.si/si/vse-novice/novice/5111-pred-vrati-je-72-pomorski-krst-praznik-pomorstva>

Obrázek 12: Pomorski krst v Pirani a jeho hlavní symbol-bůh moře Neptun. (zdroj: <http://pomorska.geps.si/node/1037>)

Co se pak samotného slavení svátků týče, většina Italů uvedla, že svátky slaví podle sebe, nikoliv podle majority, a to zejména kvůli tomu, že si ve městech, kde žije, připadá skutečně jako v Itálii a není za to nijak souzena. „*Hlavní svátky slavíme jako křesťané všichni tak nějak stejně, nějaké naše speciální oslavy a tradice pak dodržujeme stejně jako Italové v Itálii, a to prostě proto, že jsme také Italové*“. uvedl jeden z respondentů skrze dotazník. Mezi tyto „speciálně“ italské svátky se řadí například Epifanie, což je svátek slavený 6. ledna podobný Třem králům v České republice, dále Den osvobození konaný 25. dubna (Festa della Liberazione) nebo Den Italské republiky, který probíhá 2. června (Festa della Repubblica).¹⁰³

Menšina má také rovněž, jako v sousedním Chorvatsku, možnost scházet se a tvořit si své komunity na území majoritního státu. Prezident italské menšiny ve Slovinsku, Andrea, vysvětlil rozdělení těchto komunit, které jsou v tomto ohledu odlišné od Chorvatska.

Na území Slovinska lze nalézt celkem 4 italské komunity na místní úrovni (Municipal Italian self-governing community), které jsou financovány z vlastních zdrojů, které získávají z různých kulturních akcí, sportovních nebo uměleckých činností a podobně. Tyto komunity se nacházejí ve 4 městech Slovinska, konkrétně v Ankaranu, Koperu, Izole a Pirani, kde žije nejvíce členů italské menšiny. Místní komunity jsou potom spravovány komunitou na státní úrovni (Coastal Italian-self governing community), která

¹⁰³ Italské svátky a významné dny. *Italie online* [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.italieonline.eu/cs/italske-svatky-a-vyznamne-dny-698.htm>

sídlí v Koperu a je vedena a financována státem. Tato komunita má za úkol především sledovat, zda jsou práva, která má ohledně italské menšiny slovinská vláda v zákoně, dodržována.

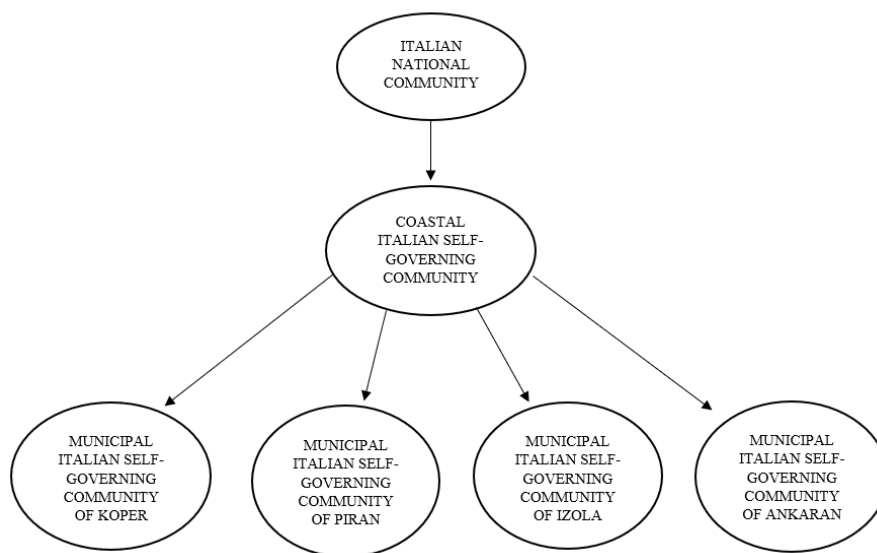
Obrázek 13: Vstupní cedule do budovy italské komunity v Koperu. (zdroj: vlastní archiv)

Komunity ve Slovinsku pracují na stejný způsob jako ty chorvatské, tedy zajišťují členům italské menšiny volnočasové aktivity, jako jsou různé sešlosti, koncerty či divadelní představení. Typickou událostí, kterou zprostředkovávají italské komunity, je tzv. MiFest, což je akce konaná vždy několik po sobě jdoucích dní, ve kterých je veřejnosti představována italská menšina, její program v daném státě a podobně. Vystupují zde také různé italské kapely nebo jsou předčítány italské knihy. „*Tohoto festivalu se až tak bohužel neúčastní například majorita nebo jiní občané, jako spíš my, tedy drtivá většina Italů. Já jsem ovšem spokojená, vždy si akci skvěle užiji, sejdu se s ostatními a podobně*“. dodal Andrea.

Obrázek 14: Municipal Italian self-governing community v Koperu. (zdroj: vlastní archiv)

Zajímavostí, kterou respondent Andrea uvedl, je, že nad touto státní komunitou je ještě tzv. Italian national community, která je tou nejvyšší, a která je výsledkem spolupráce Chorvatska a Slovinska, jelikož je toto společenství založeno na vzájemné spolupráci, kdy se nejvýše postavené osoby, co se italské minority v obou státech týče, společně domlouvají, jak mít pro své členy co nejlepší možné podmínky.

Obrázek 15: Struktura italských komunit ve Slovinsku. (zdroj: vlastní zdroj)

Další z věcí, která spojuje italskou menšinu s majoritou, je i společná historie, která se odráží také v architektuře. Jak již bylo zmíněno, hranice mezi dnešním územím Itálie a Slovinska se v průběhu let měnily až do roku 1991, ve kterém vznikla samostatná Slovinská republika. Díky tomu vlivem italské kultury vznikaly, a to právě především na pobřeží, stavby po vzoru italské architektury. V 15. století, za nadvlády Benátské republiky, byly v tomto stylu postaveny budovy v centru města Koper jako například katedrála Nanebevzetí panny Marie (Stolnica Marija vnebovzetja). Takovéto stavby lze nalézt i v druhém zkoumaném městě, Pirani, kde se ku příkladu nachází katedrála sv. Jiřího (Župnijska cerkva sv. Jurija), která byla postavena ve 12. století.¹⁰⁴

Na hlavním náměstí Piraně bylo možné pozorovat budovu s názvem „Benátčanka“, která je rovněž typickým příkladem benátské gotické architektury.¹⁰⁵ „S touto budovou se

¹⁰⁴ Koper, Slovinsko [online]. 2018 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://ckgeovita.wordpress.com/2018/06/25/koper-slovinsko/>

¹⁰⁵ KOKAISL, Petr, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, Andrea ČERNÁ a spol. *Pestrá Evropa: Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané*. Praha: Nostalgie, 2018. ISBN 978-80-906207-7-3. s. 39.

pojí pověst o velké lásce, kdy se benátský obchodník zamiloval do jedné dívky žijící v Pirani a na počest lásky jí nechal postavit právě tuto budovu.“ uvedl jeden z respondentů.

Právě fakt, že lze v těchto pobřežních městech pozorovat mnoho italských budov, byl dalším z důvodů, díky kterým se zde údajně Italové cítí být spokojeni. „Architekturou je to tu opravdu víc italské, řekla bych. Navíc se v tomto městě mluví také především italsky, cítím se zde, jako bych žila v Itálii a nemusím se v ničem omezovat.“ uvedla respondentka žijící v Pirani.

Spokojenost italské menšiny ve Slovinsku se tedy, dle dotazovaných respondentů, dá popsat velice kladně, kdy si většina Italů vychvaluje kulturní akce, komunity, italské školy, možnost používání vlastního jazyka, i celkový přístup slovinské vlády, která Italům dává mnoho možností, jak šířit vlastní identitu a být tak co nejvíce spokojeni. Jediným negativem, které respondenti zmiňovali, bylo šíření jazyka mezi mladšími generacemi, kdy již slovinské děti nejsou tolik podporovány učit se menšinový jazyk a naopak.

6.3.3. Práva italské minority ve Slovinsku

Na území Slovinska pobývá řada etnických skupin, ovšem pouze některým z nich náleží přímo právně zakotvená ochrana. Těmito etniky jsou Italové, Maďaři a Romové, jejichž práva upravuje především Ústava Republiky Slovinsko.¹⁰⁶

Práva těchto autochtonních menšin jsou rozebírána především v článcích 5, 11 a 64. Článek 5 se zabývá zejména ochranou lidských práv a svobody. Článek 11 se pak zabývá jazykem, kde jako ten úřední zmiňuje slovinštinu, ovšem na území obývaných italskou a maďarskou národnostní menšinou, k ní přidává ještě tyto dva minoritní jazyky. Majoritní občané žijící v těchto územích tedy mají povinnost tyto jazyky znát a být schopni se jimi dorozumět. Úřady i další orgány musí být schopny v těchto oblastech s menšinou komunikovat italsky, totéž platí například i u lékaře, na poště apod.¹⁰⁷ Článek 64 autochtonním menšinám zaručuje možnost užívání vlastních symbolů, zakládání organizací sloužících k jejich prospěchu a rozvoji a další prostředky díky kterým menšiny

¹⁰⁶ Slovinsko: Prameny práva [online]. [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://ejustice.europa.eu/content_member_state_law-6-si-cs.do

¹⁰⁷ KOKAISL, Petr, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, Andrea ČERNÁ a spol. *Pestrá Evropa: Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané*. Praha: Nostalgie, 2018. ISBN 978-80-906207-7-3. s. 33-41.

rozvíjejí svoji národní identitu. Je zde také zmíněna povinnost vzdělávání v rodném jazyce na vlastních školách a podpora budování vztahů se svými domovskými národy a jejich státy (Itálie, Maďarsko).

V rámci tohoto článku (64), mají tyto menšiny možnost svá práva uplatňovat jako samosprávná komunita, kdy má stát možnost pověřit tyto komunity k plnění úkolů ve státní působnosti, dále pak poskytuje na tyto úkoly prostředky. Jak italská, tak i maďarská menšina má zastoupení také v Národním shromáždění (*Državni zbor*). Tento orgán je složen z 90 poslanců, kteří jsou zastoupeni občany státu. 88 z nich je voleno v přímých volbách, dále je do Národního shromáždění speciálně volen jen člen z řad italské menšiny a jeden z maďarské. Tyto poslance volí vždy členové konkrétní menšiny na funkční období 4 let.¹⁰⁸

V souvislosti s tématem účasti členů minority v Národním shromáždění stojí za zmínku také jméno **Roberto Battelli**. Tento bývalý poslanec se narodil v 50. letech 20. století v chorvatském městě Pula, ale od 5 let žil ve slovinském Koperu, kde studoval na italské škole, jelikož měl italský původ. Později začal spolupracovat se zmiňovanou italskou minoritní televizní stanicí, později také s novinami. Díky tomu byl o pár let později zvolen za poslance slovinského parlamentu, kde zastupoval italskou národnostní menšinu. V této funkci dokázal prosadit přijetí zákona týkajícího se ochrany práv italské a maďarské menšiny na území Slovinska, které byly rozebírány výše.¹⁰⁹

Na základě rozhovorů, které s respondenty italské menšiny ve Slovinsku proběhly, a které jsou podrobněji popsány v předchozích kapitolách, lze říci, že Slovinská vláda ve spolupráci s Itálií a členy minority plně podporuje tuto menšinu ve své zemi. Práva uvedená v ústavě jsou dodržována a odpovídají reálné situaci, což je možné soudit jak z výpovědí dotazovaných, tak i z vlastní zkušenosti, kdy při návštěvě bylo skutečně možné pozorovat dvojjazyčné nápisy, i již zmiňovanou akci, která byla moderována jak slovinsky, tak i italsky. Italové mají své vlastní školky i školy, média, komunity, kde provozují různé akce, a také se s majoritou dokážou dorozumět svým mateřským jazykem, jelikož jej Slovinci ve většině případů velice dobře ovládají, což bylo respondenty uváděno za největší výhodu.

¹⁰⁸ *Slovinsko: Prameny práva* [online]. [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://ejustice.europa.eu/content_member_state_law-6-si-cs.do

¹⁰⁹ BUGAJSKI, Janusz. *Ethnic politics in Eastern Europe: a guide to nationality policies, organizations, and parties*. New York, 1954. ISBN 1-56324-282-6. s. 91.

6.4. Srovnání italské menšiny na území Chorvatska a Slovinska

Jak v Chorvatsku, tak i ve Slovinsku byl výzkum soustředěn především na to, jaké vztahy minorita s majoritou má, jak je ve státě, ve kterém žije, spokojená, jaká jsou v těchto zemích její práva a zda jsou skutečně dodržována.

6.4.1. Odlišnosti v Chorvatsku

Největším rozdílem, na který italská minorita poukazovala, byl jazyk. Italové v Chorvatsku si na něj stěžovali mnohem více, zejména kvůli tomu, že jej majorita neovládá, díky čemuž pak nastávají velké problémy v komunikaci.

Vztahy s chorvatskou majoritou mají také, narozdíl od majority slovinské, negativní minulost v době komunistického režimu, na kterou se minorita sice snaží zapomenout, ale i přesto byly výpovědi zmiňující právě tento historický úsek v souvislosti se vztahem mezi etniky uváděny. Chorvaté byli také často popisováni jako velcí nacionalisté, kteří Italy opovrhují a neberou je za sobě rovné.

Práva Italů v Chorvatsku a ve Slovinsku jsou pak rozdílná především v tom, že ve Slovinsku je italská menšina přímo označena jako zákonem chráněná, narozdíl od Chorvatské republiky, která má v ústavě pouze obecná ustanovení týkající se všech uznaných národnostních menšin.

6.4.2. Odlišnosti ve Slovinsku

Ve Slovinsku si respondenti z řad italské menšiny stěžovali pouze na to, že v posledních letech upadá u mladší generace zájem učit se minoritní jazyk a naopak.

Co se tedy jazyka týče, Italové ve Slovinsku mají ze strany vlády větší podporu, kdy dokonce obyvatelé žijící v místech výskytu italské menšiny, jsou ze zákona povinni italštinu umět a ovládat ji. To bylo potvrzeno jak respondenty, tak pozorováno přímo v samotném Slovinsku.

Jednou z odlišností jsou také komunity, které jsou ve Slovinsku rozděleny na úroveň státní a místní, kdy se místní ve většině případů zabývá především kulturními akcemi a společnými událostmi, ze kterých získává také finance. Komunity na státní úrovni pak spíše dohlížejí na dodržování práv svých italských členů a snaží se pro ně vyjednávat co nejlepší možné podmínky ohledně života ve Slovinsku.

Během výzkumu bylo pozorováno, že ve Slovinsku bylo mnohem více viditelné, že se v daných lokalitách menšina skutečně vyskytuje, a to nejen v menším z měst, ale i v Koperu, narozdíl od chorvatské Rijeky, kde mimo italské komunity nebyl výskyt této menšiny vůbec patrný.

Je tedy na místě zmínit, že italská menšina má s oběma majoritními státy kladné a poměrně přátelské vztahy, je v místě, kde žije, spokojena a má možnost dodržovat svoji kulturu. V porovnání majoritních států ovšem působila o něco více spokojeněji italská menšina ve Slovinsku, jelikož nemá problém s dorozuměním se svým jazykem, což je jedním z hlavních prvků etnika. Přestože je Slovinsko početně menší zemí, než Chorvatská republika a italská menšina se zde také vyskytuje v nižším zastoupení, je mnohem více prosazovaná a ve městech, kde se vyskytuje, je až, dá se říci, dominantnější, vzhledem ke slovinské většině.

6.4.3. V čem se oba majoritní státy shodují

Oba majoritní státy se ovšem v mnoha věcech shodovaly. Totožné mají obě země především to, že se v nich nachází několik italských komunit, které si menšina v obou státech velice chválila. Díky nim totiž může podnikat různé akce a činnosti společně s ostatními menšinovými členy a dodržovat tak své tradice a zvyky, na základě kterých se cítí více spokojená.

Jak v Chorvatsku, tak i ve Slovinsku má italská minorita možnost využívat menšinová média, která produkují svůj obsah v italštině, a která majoritní státy podporují. Totožné je to i s událostmi jako jsou různé festivaly či karnevaly, kterých se Italové vždy velice rádi účastní.

Oba státy spadají pod klasickou právní úpravu menšinového obyvatelstva, tedy, že se menšinové právo řeší v ústavě i jiných zákonech státu. Ani jedna ze zemí menšinu neignoruje ani nijak neseparuje od většinového obyvatelstva. V obou zemích nastává tzv. strategie integrace, která byla popisována v teoretické části, a která znamená, že se v obou ze zemí menšinové obyvatelstvo přizpůsobilo životu majority, ovšem stále si zachovává svoji identitu, kterou se vyznačuje. Tato identita je u Italů ve Slovinsku a v Chorvatsku zachovávána především díky jazyku a s ním spojeným italským školám, mediím a kulturním akcím.

7. Diskuse a závěr

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit italskou komunitu žijící na území Chorvatska a Slovinska jakožto menšina. Hlavní výzkumný zájem byl kladen na její vztahy s majoritou, spokojenost na daném území, a také na právo této menšiny v daných státech.

Vztahy zkoumané menšiny se slovinskou a chorvatskou majoritou jsou historicky provázány, jelikož se hranice těchto tří států v dějinách mnohokrát měnily. Díky tomu je také italská menšina v těchto dvou zemích považována za autochtonní, tedy původní, kde Italové mají i státní občanství jednoho z těchto dvou států.

Přestože jsou minority v obou státech zastoupeny v poměru k celkovému počtu obyvatel velice nízkým počtem, žijí především v pobřežních městech, ve kterých v některých případech tvoří dokonce i většinu. V Chorvatsku se dle posledního sčítání lidu, které proběhlo v roce 2011, nachází 0,42 % Italů, což je v přepočtu 17 807 občanů celého státu. Ve Slovinsku je pak zastoupení této menšiny ještě nižší, 0,1 %, tedy celkem 2 258 obyvatel s italskou národností. Jelikož, jak již bylo zmíněno, žije drtivá většina Italů na pobřeží, je zde možnost pozorovat prvky její kultury, ať u v oblasti architektury či jazyka.

První z výzkumných otázek se zabývala vztahy italské menšiny s chorvatskou a slovinskou majoritou. Na základě výpovědí respondentů, a také samostatných terénních výzkumů, lze říci, že v obou ze států má s většinovou společností minorita poměrně kladné vztahy, především díky vlastním komunitám, kde se konají různé akce a činnosti, které Italy spojují. O něco více byla v této souvislosti odsuzována chorvatská majorita, která k Italům údajně nepřístupuje jako k sobě rovným, jelikož neovládají majoritní jazyk. Chorvaté díky tomu byli také často nazýváni jako příliš velcí nacionalisté. V souvislosti se vztahy s chorvatskou majoritou si respondenti stěžovali na období komunistického režimu, kdy nastal z jejich strany velký exodus z chorvatských měst. Kvůli odlišným politickým názorům často přicházeli o zaměstnání a byly zrušeny například i italské školy a obecně možnost užívání italského jazyka na území celého státu. Ačkoliv menšinu toto období hluboce zasáhlo, zmiňuje, že se v současnosti vše vyvíjí lepším směrem, a že jsou vztahy s Chorvaty mnohem přátelštější. Největším problémem současnosti je ovšem jazyk, jelikož majorita nemluví italsky a naopak, čímž nastávají v komunikaci značné obtíže. Narozdíl od Chorvatska si ve Slovinsku Italové komunikaci s majoritou chválili, jelikož jsou obyvatelé

žijící v přímořských oblastech povinni tímto jazykem hovořit, tudíž Italové ve Slovinsku nemají stejné problémy, jako ti v Chorvatské republice. Zde byl problém pouze s mladší generací, která k učení se minoritního jazyka zaujímá spíše negativní postoj a raději se vzdělává například anglicky.

Druhá z otázek zkoumala spokojenost, především z pohledu volnočasových aktivit a prostředí v rámci celé minority na daném území, jelikož by bylo velice obtížné zahrnovat zde i další atributy individuálního charakteru, jako například finanční situaci či zdraví. V obou státech má menšina své komunity, které slouží především k udržování italských tradic a zvyků, podpoře jazyka a obecně k zachování si identity tohoto etnika. Bylo také zjištěno, že tyto dva národy spolu spolupracují a existuje tak i „nadanárodní“ komunita zvaná Italian national community, která se snaží pro tuto menšinu vytvářet co nejlepší možné podmínky. V Chorvatsku byl respondenty vyzdvihován především karneval v Rijece, který je typickým množstvím různých masek, na kterých se podílejí právě členové italských komunit a vyrábějí je ve svých dílnách, které jsou součástí budovy italské unie v Rijece. Italové v Chorvatsku také uvedli, že jsou ve velké míře nuceni slavit svátky společně s majoritou, jelikož v době italských svátků například nemají volno v práci nebo ve škole. Nejvíce spokojeni jsou pak Italové právě především díky komunitám, ve kterých probíhají například koncerty italských kapel, hodiny zpěvu italských písní a podobně. Co se tedy menšiny na území Chorvatska týče, má zde ze strany vlády a vlastních komunit velké množství možností, jak si zachovat vlastní identitu. Rovněž je tomu i ve Slovinsku, kde dokonce mimo jiné respondenti uváděli, že zde slaví i svátky jako Italové a mají zde také svůj vlastní festival, který představuje široké veřejnosti jejich menšinu. S tím se pojí fakt, že ve Slovinsku jsou v přímořských oblastech, kde se Italové nejvíce vyskytují, moderovány veškeré kulturní akce dvojjazyčně, nejdříve slovinšsky, pak právě italsky. Na základě těchto získaných informací se v obou státech dá tato menšina nazvat spokojenou, především díky možnosti dodržování vlastních tradic a uchovávání si tak svých vlastních hodnot.

Pozornost byla věnována také menšinovému právu na území majoritních zemí. V tomto ohledu oba státy italskou menšinu uznávají, ve Slovinsku je dokonce spolu s Maďary a Romy speciálně chráněná zvláštními zákony. V Chorvatské republice spadá pod ochranu uznaných národnostních menšin, díky čemuž má možnost soukromě i veřejně hovořit vlastním jazykem, vzdělávat se v menšinovém jazyce, mít přístup k médiím v

mateřském jazyce a podobně. Tato práva nebyla ze strany chorvatské vlády v historii vždy plně dodržována, ovšem v současné době menšiny, konkrétně pak zkoumaní Italové, mají ze strany vlády ochranu a možnosti, díky kterým si mohou svoji identitu zachovávat. Ve Slovinsku jsou přímo v ústavě články týkající se této minority, konkrétně článek 5, 11 a 64. Ty pojednávají o dodržování lidských práv a svobodě, italském jazyce, který musí všichni v přímořských oblastech ovládat, dále pak možnosti užívání vlastních znaků a symbolů, vzdělávání v mateřském jazyce a podobně.

Majoritní státy byla také snaha, co se italské menšiny žijící na jejich území týče, porovnat. Největším rozdílem byl minoritní jazyk, který slovinská majorita na území, kde žijí Italové, ovládá a chorvatská nikoliv. Díky tomu má minorita v Chorvatsku složitější situaci při komunikaci, ať už v běžných každodenních situacích v obchodě nebo zaměstnání, či například u lékaře nebo dalších veřejných orgánů. Na území Slovinska nemá italská menšina žádné výraznější negativní zkušenosti z historie, a tak popisuje své vztahy vůči majoritě o něco lépe než menšina v Chorvatsku, kde byly na komunistický úsek historie velice negativní odpovědi. Další rozdíl je v zákonech, jelikož slovinská vláda má ve své ústavě přímo zakotvena práva týkající se italské menšiny. Díky nim má menšina snazší především již zmiňovanou komunikaci ve svém mateřském jazyce. Oba státy mají ovšem důležitou velice podstatnou věc, a to, že se zde menšina tzv. integrovala do života většiny, což znamená, že se do každodennosti většiny plně začlenila, ovšem i přesto je schopna dodržovat své zvyky a tradice a díky tomu si zachovávat vlastní identitu a výjimečnost.

Na závěr lze tedy říci, že v obou zkoumaných státech je s italskou menšinou zacházeno v souladu s menšinovým právem, má zde možnosti rozvíjet své tradice a zároveň fungovat i v každodenním běžném životě. Posledním pozorovaným faktem bylo, že přesto, že je Slovinská republika rozlohou i počtem obyvatel mnohem menší než ta chorvatská, byl zde výskyt italské menšiny mnohem více viditelný. Ve zkoumaných slovinských městech (Koper, Piran), se mnohdy Italové zdáli spíše majoritní a paradoxně zde naopak nebylo příliš slyšet majoritní jazyk, slovinštinu. V Chorvatsku tento efekt nebyl tak patrný, například ve větším z měst, Rijece, nebylo na první pohled vůbec poznat, že by zde tato menšina měla být v nějakém hojnějším počtu zastoupena. Členové menšiny obou států ovšem vyjádřili radost v ohledu, že se o ně někdo zajímá a má zájem zkoumat minoritní témata, která se v poslední době spíše zanedbávají.

8. Seznam použitých zdrojů

8.1. Seznam literatury

- BREZIGAR, Bojan. Post-communist linguistic problems in the north adriatic area. *Nationalities Papers*. 1999.
- BUGAJSKI, Janusz. *Ethnic politics in Eastern Europe: a guide to nationality policies, organizations, and parties*. New York, 1954. ISBN 1-56324-282-6.
- CERGOL, Jadranka. Some typological features of the "minority" literature: the case of the Slovenian and Italian minorities. *L'ANALISI LINGUISTICA E LETTERARIA*. 2016.
- Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991*. ACTA GEOGRAPHICA SLOVENICA-GEOGRAFSKI ZBORNIK 2007. ISSN 15816613.
- DEYRUP, Marta Meštrović. An initial Report on the Publishing Activities of the Italian Minority Communities in Croatia and the Istrian and Dalmatian Diasporic Communities in Italy. *Slavic & East European Information Resources*. 2015.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
- ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7.
- GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Praha: J. Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-901381-1-x.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-277-463-0.
- HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0.
- JESENSKÝ, J. *Příspěvek k rozvoji teorie integrace zdravotně postižených*. Speciální pedagogika, 1996, roč. 6, č. 3.
- KEANE, John. *Civil Society*. Stanford: Stanford University Press. 2003. ISBN 0-521-81543-6.
- KOCIANOVÁ, Renata. *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2497-3.
- KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6.
- KOKAISL, Petr, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, Andrea ČERNÁ a kol. *Pestrá Evropa: Burkiňané ve Francii, Češi v Rakousku, Češi v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Italové ve Slovinsku, Poláci v Rumunsku, Tataři v Rumunsku, Krymští Tataři, Turci*

- v Německu, Makedonci v Albánii, Alsasané. Praha: Nostalgie, 2018. ISBN 978-80-906207-7-3.
- KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN isbn978-80-213-2524-1.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- MALEŠEVIĆ PEROVIĆ, Lena. Life Satisfaction in Croatia. *Croatian Economic Survey*. 2015.
- MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník, aneb, Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-560-0.
- MARÁDOVÁ, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-82-2.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MESIĆ, MILAN. Pojam nacionalnih manjina i njihovo političko predstavljanje: slučaj Hrvatske. *Politička misao*. 2013.
- Minorities in Croatia*. United Kingdom: Kavita Graphics, 2003. ISBN 1-904584-10-1.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 17. díl, V Praze: J. Otto, 1901.
- PETRÁŠ, René. *Cizinci ve vlastní zemi. Dějiny a současnost národnostního napětí v Evropě*, Praha: Auditorium, 2012.
- PETRÁŠ, René. *Problémy právního postavení menšin*. In: PETRÁŠ, René. Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice. Sborník příspěvků z odborného semináře menšiny a právo v České republice, Praha 2010. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010.
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: Příručka nejen pro učitele*. Praha: Trilon, 2006. ISBN 80-7254-866-2.
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie – praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-72-2.
- RECHEL, Bernd. Introduction. In: RECHEL, Bernd. *Minority Rights in Central and Eastern Europe*. London, New York: Routledge, 2009.
- RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3.
- RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6.
- RYNEŠ, Václav. *Národ a stát v českých dějinách*. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-166-3.
- ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd., V Grada Publishing 2. Praha: Grada, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3133-9.
- SCHEU, Harald Christian. Úprava Dvojazyčných Topografických Označení v Jižním Tyrolsku. *Acta universitatis Carolinae*. 2015.
- SCHMITT, N., PULAKOS E. D. Predicting job satisfaction from life satisfaction: is there a general satisfaction factor? *International Journal of Psychology*, 1985, vol. 20, no. 2.
- ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215.

- ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s.12-15.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3.
- TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9.

8.2. Akademické práce

- SVÁTKOVÁ, Martina. *Právní postavení menšin v rámci EU*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- POPELKA, Dalibor. *Etnické minority ve Slovinsku-demografické a právní aspekty*. Olomouc, 2012. Rigorózní práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- SÝKORA, Luděk. *Vztahy mezi majoritou, vietnamskou menšinou a dalšími národnostními skupinami v MČ Praha-Libuš* [online]. Praha, 2014. Univerzita Karlova v Praze.

8.3. Internetové zdroje

- ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav KRŽIŽKOVSKÝ. Jak se vyvíjel pojem "menšina". In: *Britské listy* [online]. 2002, 24.6.2002 [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/10842.html>
- BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku
- Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit. 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie>
- DIENER, Ed. Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin* [online]. University of Illinois at Champaign, 1984 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: http://labs.psychology.illinois.edu/~ediener/Documents/Diener_1984.pdf
- HOLÝ, Ivan. Menšina náboženská. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-01-30]. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Men%C5%A1ina_n%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A1
- Italské svátky a významné dny. *Italie online* [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.italieonline.eu/cs/italske-svatky-a-vyznamne-dny-698.htm>
- Koper, Slovinsko* [online]. 2018 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://ckgeovita.wordpress.com/2018/06/25/koper-slovinsko/>
- Národnostní menšiny v Chorvatsku a jejich tištěné informační prostředky* [online]. © Jednota – Novinově vydavatelská instituce [cit. 10.3.2018]. Dostupné z: <http://www.jednota.hr/index.php/cz/jednota-clanci/item/3833-narodnostni-mensiny-v-chorvatsku-a-jejich-tistene-informacni-prostredky>
- PETTAY, R. F. *Health Behaviors and Life Satisfaction in College Students* [online]. Kansas State University, 2008 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/5164739.pdf>

- PRAAG, Bernad. M. S. van; FRIJTERS, Paul; FERRER-I-CARBONELL, Ada. The Anatomy of Subjective Well-being. *Journal of Economic Behavior & Organization* [online]. 2003. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/4972177_The_Anatomy_of_Subjective_Well-Being.
- SHINN, D. C. a D. M. JOHNSON. Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social indicators research* [online]. 1977 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00352944>. s. 475-476
- Slovinsko: Prameny práva* [online]. [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://ejustice.europa.eu/content_member_state_law-6-si-cs.do
- Stát Chorvatsko*. [online]. Chrovatsko.cz, Copyright © 2001-2016 [cit.2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/stat.html>
- Televizija Slovenija* [online]. Copyright © 2017 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.rtv slo.si/tv>
- U dveří je 72. námořní kříž, svátek námořnictví* [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.portoroz.si/si/vse-novice/novice/5111-pred-vrati-je-72-pomorski-krst-praznik-pomorstva>
- VAŠAT, Jan. *Sociální exkluze a inkluze* [online]. [cit. 2019-10-08]. Dostupné z: <http://inul.fse.ujep.cz/download.php?idx=1279>
- VLACHOVÁ, Klára a Blanka ŘEHÁKOVÁ. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě* [online]. Praha, 2004 [cit. 2019-09-06]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf. Sociologický ústav AV ČR.
- Základní informace o Slovinsku* [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.mundo.cz/slovinsko/geografie>

8.4. Seznam obrázků

Obrázek 1: Navštívená chorvatská města	21
Obrázek 2: Navštívená slovinská města	22
Obrázek 3: Strukturální model životní spokojenosti	36
Obrázek 4: Karnevalový průvod v Rijece.....	50
Obrázek 5: Uvítací cedule italské komunity v Rijece.....	51
Obrázek 6: Centrální budova italské komunity v Rijece	51
Obrázek 7: Společenský sál italské komunity v Rijece.	52
Obrázek 8: Keramické výrobky členů komunity z řad italské menšiny	52
Obrázek 9: Uvítací cedule italské komunity a výzkumného centra v Rovinj.....	53
Obrázek 10: Sídlo italské unie v Rovinji.	53
Obrázek 11: Dvojjazyčné cedule v Chorvatsku.....	55
Obrázek 12:Pomorski krst v Pirani a jeho hlavní symbol-bůh moře Neptun.	62
Obrázek 13: Vstupní cedule do budovy italské komunity v Koperu.....	63
Obrázek 14: Municipal Italian self-governing community v Koperu.....	63
Obrázek 15: Struktura italských komunit ve Slovinsku.	64

8.5. Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam oslovených respondentů.....	23
Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel v Chorvatsku v letech 1971-2001 dle jednotlivých národností.....	44
Tabulka 3: Počet obyvatel Chorvatska z posledního sčítání lidu v roce 2011.	45
Tabulka 4: Seznam největších vývozních partnerů Chorvatska.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka 5: Vývoj počtu obyvatel Slovinska v letech 1971-1991 dle jednotlivých národností.....	57
Tabulka 6: Počet obyvatel Slovinska na základě posledního sčítání lidu 2002 dle jednotlivých národností.....	57
Tabulka 7: Nejvíce zastoupené regiony italskou menšinou dle posledního sčítání lidu roku 2002.	58